

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Metodiskie ieteikumi attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī

(2021.gada 10.jūnijs)

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas
Valsts ilgtspējīgas attīstības plānošanas departamenta
Reģionālās attīstības plānošanas nodaļa

SATURA RĀDĪTĀJS

TERMINU SKAIDROJUMI	3
IEVADS.....	5
1. ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS SISTĒMA	6
2. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS IZSTRĀDE	8
2.1. Attīstības programmas izstrādes pamatprincipi.....	8
2.2. Priekšnoteikumi veiksmīgai attīstības programmas izstrādei un īstenošanai.....	10
2.3. Galvenās problēmas un sarežģījumi attīstības programmas izstrādē.....	11
2.4. Attīstības programmas izstrādes process	13
2.4.1. Attīstības programmas izstrādes process plānošanas reģioniem un pašvaldībām, kurām administratīvi teritoriālās reformas ietvaros nemainīsies administratīvās teritorijas robežas	13
2.4.2. Attīstības programmas izstrādes process pašvaldībām, kurām administratīvi teritoriālās reformas ietvaros mainīsies administratīvās teritorijas robežas	16
2.4.3. Attīstības programmas izstrādes process pašvaldībām, kuras izstrādās kopīgu attīstības programmu	18
3. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA UN TĀS STRUKTŪRA	22
4. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMĀ IETVERAMĀS TĒMAS UN NOZARU POLITIKU PLĀNOŠANA.....	25
5. PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS ANALĪZE	28
6. STRATĒGISKĀ DAĻA	31
6.1. Vidēja termiņa stratēģiskie uzstādījumi	31
6.2. Attīstības programmas saskaņotība un pēctecība	34
7. RĪCĪBAS PLĀNS UN INVESTĪCIJU PLĀNS	37
7.1. Rīcības plāns.....	39
7.2. Investīciju plāns.....	41
7.3. Apvienotais rīcības un investīciju plāns.....	42
8. INSTITŪCIJU SADARBĪBA UN SASKAŅOŠANAS PROCESS	45
8.1. Plānošanas reģiona attīstības programmas saskaņošana	45
8.2. Pašvaldības attīstības programmas saskaņošana	45
9. SABIEDRĪBAS IESAISTE	46
10. STRATĒGISKAIS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS	49
11. ĪSTENOŠANAS PROCESS	53
12. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS UZRAUDZĪBA.....	54
12.1. Uzraudzības sistēmas mērķi un uzdevumi	54
12.2. Uzraudzības sistēmas elementi	54
12.3. Uzraudzības process.....	55
12.4. Priekšlikumi informācijas apkopošanai par rīcības virzienu un uzdevumu izpildi	60
13. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS AKTUALIZĀCIJA	61
14. IZMANTOTIE AVOTI	62
15. PIELIKUMI	63

TERMINU SKAIDROJUMI

Attīstības plānošana – principu, mērķu un to sasniegšanai nepieciešamās rīcības izstrāde nolūkā īstenot politiski noteiktas prioritātes un nodrošināt sabiedrības un teritorijas attīstību.¹

Attīstības programma – vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas vidēja termiņa prioritātes un pasākumu kopums plānošanas reģiona vai vietējās pašvaldības attīstības stratēģijā izvirzīto ilgtermiņa stratēģisko uzstādījumu īstenošanai.²

Ekonomikas profils – teritorijas ilgtermiņa ekonomiskās attīstības raksturojums, kas atspoguļo perspektīvos uzņēmējdarbības attīstības virzienus un priekšnoteikumus to attīstībai infrastruktūras, pakalpojumu, cilvēkresursu u.c. jomās.

Ilgtermiņa attīstības stratēģija – ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikts plānošanas reģiona vai vietējās pašvaldības ilgtermiņa attīstības redzējums, mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva.³

Integrēta pieeja – ekonomiskie, kultūras, sociālie un vides aspekti tiek saskaņoti, atsevišķu nozaru intereses tiek koordinētas, teritoriju attīstības prioritātes tiek saskaņotas visos plānošanas līmeņos, sadarbība ir mērķtiecīga, un tiek novērtēta plānoto risinājumu ietekme uz apkārtējām teritorijām un vidi.⁴

Investīciju plāns – attīstības programmas sastāvdaļa, kas ietver konkrētu investīciju projektu kopumu attīstības programmā noteikto uzdevumu īstenošanai.

Metodoloģija – skaidrojošā, teorētiskā pamatojuma un metodoloģiskā sadaļa, kurā atspoguļota attīstības programmas izstrādes normatīvā bāze, plānošanas dokumentu hierarhija un aprakstītas attīstības programmas sastāvdaļas.

Monitorings – regulāra novērošana, vērtēšana un pārskats par rīcībām un pārmaiņām attīstības programmas īstenošanā.

Prioritāte – teritorijas attīstības vispārējā aktualitāte, kuras risināšana tiek izvirzīta priekšplānā salīdzinājumā ar citām attīstības aktualitātēm.

Projekta ideja – pasākumu kopums, kas veicams noteiktu mērķu sasniegšanai noteiktā laika periodā ar iepriekš noteiktiem finansiālajiem, materiālajiem un cilvēku resursiem.

Publiskā apspriešana – ar ārējo normatīvo aktu vai institūcijas noteikts laikposms, kurā sabiedrības pārstāvji sniedz savus iebildumus un priekšlikumus vai piedalās citās institūcijas organizētās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (piemēram, sabiedriskajās apspriedēs un sabiedriskās domas aptaujās).⁵

Rīcības plāns – attīstības programmas sadaļa, kas ietver konkrētu darbību kopumu attīstības programmā noteikto uzdevumu īstenošanai.

Rīcības virzieni – konkrētu pasākumu kopums, kas ir izvirzīts noteikto vidēja termiņa prioritāšu sasniegšanai.

Sabiedriskā apspriede – sanāksme, kurā piedalās un savus iebildumus un priekšlikumus sniedz sabiedrības pārstāvji.⁶

¹ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 3.pants

² Teritorijas attīstības plānošanas likuma 1.pants

³ Teritorijas attīstības plānošanas likuma 1.pants

⁴ Teritorijas attīstības plānošanas likuma 3.pants

⁵ 2009.gada 25.augusta MK noteikumu Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 10.p.

⁶ 2009.gada 25.augusta MK noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.p.

Stratēģiskā daļa – attīstības programmas sadaļa, kurā definē plānošanas reģiona/pašvaldības vidēja termiņa prioritātes un izvirza uzdevumus to īstenošanai.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums – ietekmes uz vidi novērtējums plānošanas dokumentam, kura īstenošana var būtiski ietekmēt vidi, arī vides pārskata sagatavošana, apspriešana, sabiedrības iesaistīšana vides pārskata apspriešanā un konsultāciju veikšana, vides pārskata un tā apspriešanas rezultātu ņemšana vērā plānošanas dokumenta sagatavošanā un izmantošana lēmumu pieņemšanai, kā arī informācijas sniegšana par pieņemto lēmumu.⁷

Stratēģiskais mērķis – koncentrēts politisku uzstādījumu kopums vēlamajām situācijas pārmaiņām noteiktā laika periodā, kas ir vērsts uz teritorijas attīstības vīzijas sasniegšanu un kalpo par pamatu prioritāšu noteikšanai un turpmāk veicamo darbību identificēšanai.

Vietējās pašvaldības teritorijas plānojums – vietējās pašvaldības ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei, tajā skaitā funkcionālais zonējums, publiskā infrastruktūra, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, kā arī citi teritorijas izmantošanas nosacījumi un kuru izstrādā administratīvajai teritorijai vai tās daļai.⁸

Teritorijas attīstības plānošanas dokuments – attīstības plānošanas dokuments, kas tiek izstrādāts, lai nodrošinātu līdzsvarotu un ilgtspējīgu valsts un tās teritoriju (plānošanas reģiona, vietējās pašvaldības) attīstību, atbilstoši tās potenciālam un resursiem koordinējot sociālekonomiskās un telpiskās attīstības prioritātes.⁹

Uzdevumi – iniciatīvu un rīcību kopums, kas ir izvirzīts noteikto rīcības virzienu sasniegšanai. Tie ir skaidri definēti, izmērāmi un pārbaudāmi.

Vides pārskats – atsevišķa sadaļa stratēģijā, plānā, programmā, koncepcijā vai cita veida plānošanas dokumentā, uz kuru attiecas likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” nosacījumi, vai atsevišķs dokuments, kas nosaka, apraksta un novērtē attiecīgā dokumenta, kā arī iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta mērķus, paredzēto realizācijas vietu un darbības jomu.¹⁰

Vīzija – lakonisks ilgtermiņa nākotnes redzējums, kas vienlaikus parāda teritorijas unikālās vērtības.

⁷ Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pants

⁸ Teritorijas attīstības plānošanas likuma 1.pants

⁹ Reģionālās attīstības likuma 1.pants

¹⁰ Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pants

IEVADS

Metodiskie ieteikumi attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī (turpmāk – metodiskie ieteikumi) ir praktisks materiāls, kas paredzēts plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas speciālistiem, politiķiem un citām ieinteresētajām pusēm. Metodiskā materiāla mērķis ir sniegt ieteikumus plānošanas reģioniem un vietējām pašvaldībām savstarpēji saskaņotu un kvalitatīvu attīstības programmu izstrādei.

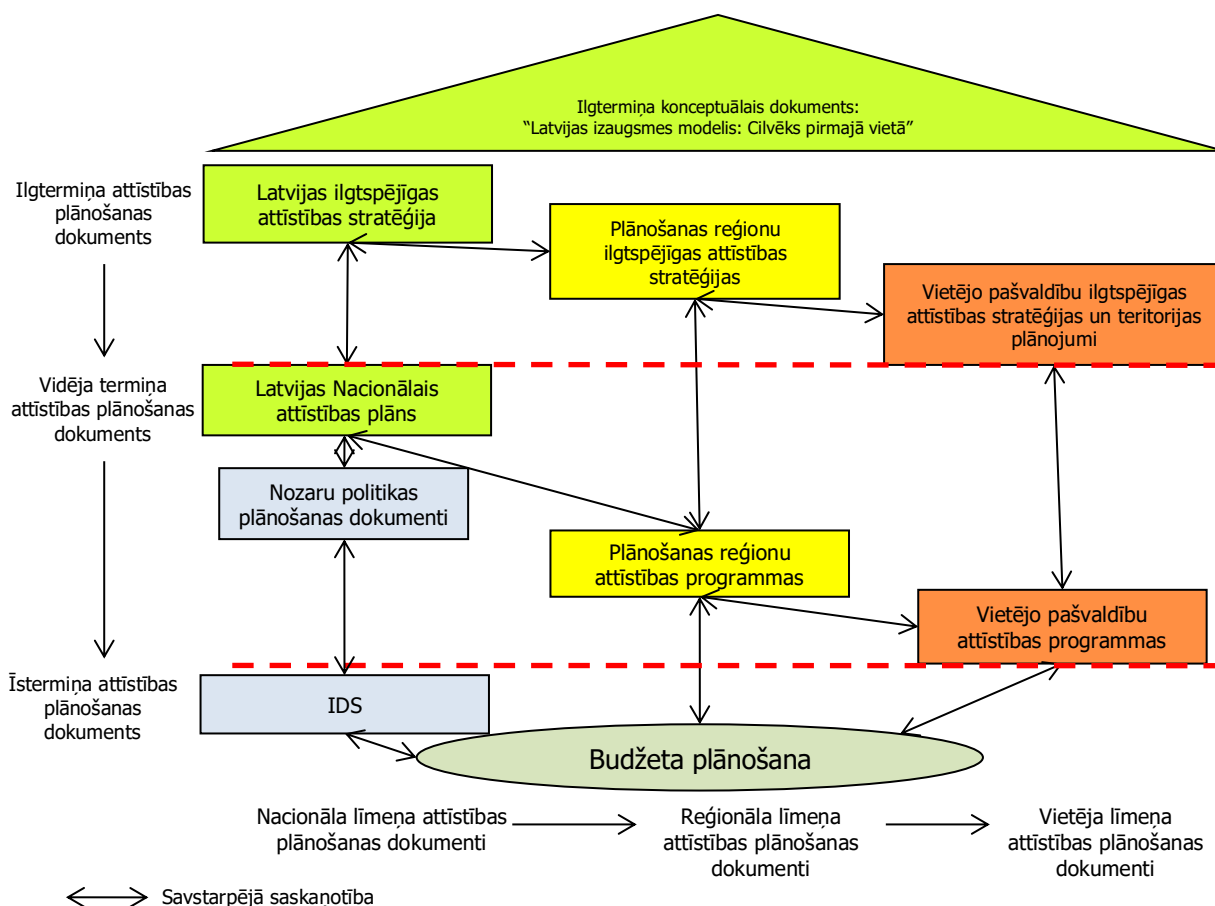
Metodiskie ieteikumi ir sagatavoti, ņemot vērā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Vietējās ekonomikas un nodarbinātības attīstības programmas (OECD LEED) ekspertu rekomendācijas, kā arī pašvaldību un plānošanas reģionu līdzšinējo pieredzi attīstības programmu izstrādē.

VARAM, izstrādājot šos metodiskos ieteikumus, ir sekojusi principam piedāvāt vienotu attīstības programmas izstrādes pieeju ar manevra iespējām, aicinot strādāt elastīgi, radoši, izmantojot esošo pozitīvo pieredzi, kā arī dodot ieteikumus, kā labāk savstarpēji saskaņot visus plānošanas dokumentus.

Metodiskajos ieteikumos ir sniegti arī Latvijas Republikas ministriju ieteikumi politikas plānošanai dažādās nozarēs, ko ieteicams ņemt vērā attīstības programmu un nozaru politikas plānošanas dokumentu izstrādē. Atbilstoši publiski pieejamajai informācijai, pašvaldībās ir spēkā vairāk kā 20 dažādu nozaru plānošanas dokumenti, visbiežāk šādās jomās: izglītības iestāžu tīkla attīstība, jaunatnes politika, ilgtspējīga enerģija, tūrisms, kultūra, sports un veselības veicināšana.

1. ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS SISTĒMA

1. Attīstības plānošanas sistēmas likums¹¹ (turpmāk - APSL) paredz, ka plānošanas dokumenti Latvijā tiek izstrādāti ilgtermiņā (līdz 25 gadiem), vidējā termiņā (līdz 7 gadiem) un īstermiņā (līdz 3 gadiem).
2. Teritoriālās attīstības plānošanas likums¹² (turpmāk - TAPL) un likums „Par pašvaldībām”¹³ nosaka, ka plānošanas reģioniem un vietējām pašvaldībām ir pienākums izstrādāt attīstības programmu un nodrošināt tās ieviešanu.

1.attēls Attīstības plānošanas dokumentu hierarhija

3. APSL¹⁴ paredz šādu plānošanas dokumentu savstarpējo sasaisti un hierarhiju (skat. 1.attēlu):
 - izstrādājot attīstības plānošanas dokumentus, tos savstarpēji saskaņo un ievēro ilgtermiņa konceptuālo dokumentu “Latvijas izaugsmes modelis: cilvēks pirmajā vietā”.
 - hierarhiski augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (turpmāk - LIAS). Hierarhiski augstākais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments ir Nacionālais attīstības plāns (turpmāk - NAP),

¹¹ APSL 8.pants

¹² Teritoriālās attīstības plānošanas likuma 11.un 12.pants

¹³ Likuma “Par pašvaldībām” 14.pants

¹⁴ APSL 9.pants

- vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumenti ir hierarhiski pakārtoti ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentiem. Īstermiņa attīstības plānošanas dokumenti ir hierarhiski pakārtoti vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentiem,
- vietējā līmeņa attīstības plānošanas dokumenti ir hierarhiski pakārtoti reģionālā un nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem. Reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumenti ir hierarhiski pakārtoti nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem.

2. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS IZSTRĀDE

4. VARAM aicina plānošanas reģionu un pašvaldību attīstības programmu darbības periodu pieskaņot Nacionālā attīstības plāna un Eiropas Savienības fondu plānošanas periodam – 2021.-2027.gadam.

2.1. Attīstības programmas izstrādes pamatprincipi

5. Izstrādājot attīstības programmu, ieteicams ievērot APSL¹⁵ un TAPL¹⁶ noteiktos attīstības plānošanas un reģionālās attīstības principus:
 - ilgtspējības princips – teritorijas attīstību plāno, lai saglabātu un veidotu esošajām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību;
 - pēctecības princips – jaunus teritorijas attīstības plānošanas dokumentus izstrādā, izvērtējot spēkā esošos attīstības plānošanas dokumentus un to īstenošanas praksi;
 - vienlīdzīgu iespēju princips – nozaru un teritoriālās, kā arī privātpersonu un sabiedrības intereses tiek vērtētas kopsakarībā ar mērķi veicināt attiecīgās teritorijas ilgtspējīgu attīstību;
 - nepārtrauktības princips – teritorijas attīstību plāno nepārtraukti, elastīgi un cikliski, uzraugot šo procesu un izvērtējot jaunāko informāciju, zināšanas, vajadzības un iespējamus risinājumus;
 - atklātības princips – teritorijas attīstības plānošanā un dokumentu izstrādē iesaista sabiedrību un nodrošina informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātumu;
 - integrētas pieejas princips – ekonomiskie, kultūras, sociālie un vides aspekti tiek saskaņoti, atsevišķu nozaru intereses tiek koordinētas, teritoriju attīstības prioritātes tiek saskaņotas visos plānošanas līmeņos, sadarbība ir mērķtiecīga, un tiek novērtēta plānoto risinājumu ietekme uz apkārtējām teritorijām un vidi;
 - daudzveidības princips – teritorijas attīstību plāno, ņemot vērā dabas, kultūrvides, cilvēku un materiālo resursu un saimnieciskās darbības daudzveidību;
 - savstarpējās saskaņotības princips – teritorijas attīstības plānošanas dokumentus izstrādā, tos savstarpēji saskaņojot un izvērtējot citos teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteikto.
6. Attīstības programmu izstrādē īpašu uzmanību ir ieteicams pievērst integrētas pieejas principam.

Integrētas pieejas izmantošana attīstības plānošanā

7. Eiropas Komisija iesaka attīstības plānošanā un īstenošanā nodrošināt integrētas pieejas plašāku pielietojumu un aicina reģionālā un vietējā līmeņa pārvaldes iestādes atbalstīt šo procesu.¹⁷
8. Integrēta pieeja attīstības plānošanā paredz koordinētu telpisko, tematisko un laika dimensiju, nodrošinot interešu saskaņotību starp visiem pārvaldes līmeņiem un ieinteresētajām pusēm (iedzīvotājiem, uzņēmējiem, nevalstiskajām organizācijām u.c.), izmantojot konkrētus (finanšu) instrumentus, lai sasniegtu noteiktos mērķus.

¹⁵ APSL 5.pants

¹⁶ TAPL 3.pants

¹⁷ Eiropas Komisija, „Komisijas paziņojums padomei un Eiropas Parlamentam par pilsētvides tematisko stratēģiju” {SEC(2006)16}, Briselē, 11.1.2006. COM(2005) 718 galīgā redakcija

9. Integrēta pieeja palīdz nodrošināt sasaisti starp dažādām politikas jomām un iniciatīvām, veidot teritorijas¹⁸ attīstības ilgtermiņa skatījumu, vienlaicīgi nodrošinot līdzsvaru starp ekonomisko, sociālo un vides attīstību, kā arī sekmējot apkārtējo teritoriju izaugsmi.¹⁹ Integrētas pieejas izmantošana plānošanas dokumentu izstrādē veicina finanšu instrumentu koordinētu un mērķtiecīgu ieviešanu teritoriju attīstības prioritāšu īstenošanai.
10. **Telpiskā dimensija** paredz pasākumu īstenošanu, koordinējot tos telpā, uz konkrētās vietējās pašvaldības / plānošanas reģiona attīstības problēmām raugoties gan administratīvās teritorijas, gan plašākā mērogā, t.i., kontekstā ar apkārtējo teritoriju izaugsmi. Lai nodrošinātu telpiskās dimensijas ievērošanu, ieteicams attīstības programmas izstrādes procesā iesaistīt vietējās pašvaldības / plānošanas reģiona un apkārtējo teritoriju uzņēmējus, iedzīvotājus, valsts pārvaldes institūciju, nevalstisko organizāciju un citu iesaistīto pušu pārstāvjus, apzinot vietējās pašvaldības / plānošanas reģiona iekšējās attīstības veicinošos un kavējošos faktorus (piem., degradētās teritorijas u.c. problēmteritorijas), kā arī attīstības virzītājspēkus, identificējot esošās un vēlamās mijiedarbības formas ar apkārtējām teritorijām, nosakot teritoriju papildinātības iespējas un paredzot rīcības to iespēju efektīvai izmantošanai (*t.sk. partnerības projektus ar apkārtesošajām teritorijām kopīgu jautājumu risināšanai, piem., vides kvalitātes, atkritumu apsaimniekošanas, ūdensapgādes, uzņēmumu klasteru veidošana u.c. jautājumu risināšanā*).

Telpiskā dimensija var tikt atspoguļota šādos līmeņos:

- **administratīvās teritorijas iekšienē**, izvērtējot konkrētās administratīvās teritorijas atsevišķu daļu (plānošanas reģiona gadījumā – valstspilsētu, novadu un novadu pilsētu; pašvaldības gadījumā – novadu pilsētu un pagastu; valstspilsētas gadījumā – apkaimi jeb mikrorajonu) izaugsmes potenciālu un vajadzības, paredzot pasākumus teritorijas atsevišķu daļu attīstībai atbilstoši to izaugsmes potenciālam un vajadzībām nolūkā panākt visu teritorijas daļu līdzsvarotu attīstību (*piem., novirzot atbalstu pilsētas degradēto teritoriju attīstībai (jaunu ēku būvniecība, inženierkomunikāciju un IKT infrastruktūras nodrošināšana, teritorijas sakārtošana, parku izveide, infrastruktūras pieejamības nodrošināšana personām ar funkcionāliem traucējumiem u.c. sociālo iekļaušanu veicinoši pasākumi)*, tiks sekmēta pilsētas teritorijas daļu pievilcība un iekļaušana izmantošanas aprīvē; plānošanas reģionam, AP ietvaros izvērtējot un paredzot reģiona ietilpstošo valstspilsētu un novadu (*t.sk. novadu pilsētu*) lomu papildinātību un sadarbību, tiks sekmēta reģiona līdzsvarota attīstība). Gan plānošanas reģiona, gan pašvaldību attīstības programmām jāsekmē ciešāka sadarbība un mijiedarbība starp pilsētām un piegulošajām lauku teritorijām, stiprinot funkcionālās saites, kas veicina uzņēmējdarbību, uzlabo pakalpojumu pieejamību un sasniedzamību, kā arī labāku vides un publiskās telpas pieejamību visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no dzīves vietas.
- **ārpus administratīvās teritorijas robežām**, izvērtējot konkrētās administratīvās teritorijas ietekmi uz apkārtējām teritorijām²⁰, funkcionālās saiknes ar tām, teritorijas ieguldījumu reģionālā un nacionālā mērogā un paredzot pasākumu kopumu nolūkā palielināt teritorijas ietekmi (tajā skaitā sociāli ekonomiskās attīstības veicināšanā) plašākā mērogā, kas sniedzas pāri administratīvās teritorijas robežām (*piem., radot apstākļus ērtākai teritorijas sasniedzamībai, līdz ar to arī daudzveidīgākām darba sasniedzamības iespējām un pakalpojumu pieejamībai ne tikai pašvaldības robežās, bet arī ārpus pašvaldības dzīvojošiem iedzīvotājiem, t.sk. uzlabojot sabiedriskā transporta pakalpojumus, infrastruktūru, pielāgojot to personām ar funkcionāliem traucējumiem; ja viena pašvaldība plāno attīstīt vai attīsta kādu konkrētu ekonomikas nozari, tad citas*

¹⁸ Atbilstoši Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumam Latvijas Republiku iedala šādās administratīvajās teritorijās – valstspilsētās un novados.

¹⁹ Eiropas Komisija, „Komisijas paziņojums padomei un Eiropas Parlamentam par pilsētvides tematisko stratēģiju” {SEC(2006)16}, Briselē, 11.1.2006. COM(2005) 718 galīgā redakcija

²⁰ Veikt investīcijas pašvaldības administratīvajā teritorijā, nodrošinot labuma gūšanu arī apkārtējās teritorijās

pašvaldības var izmantot šīs pašvaldības piedāvātos specifiskos pakalpojumus un piedāvāt savus pakalpojumus citā specifiskā jomā). Jautājumu risināšanai, kas sniedzas ārpus vienas administratīvās teritorijas robežām, jāparedz sadarbības projekti.

11. **Tematiskā dimensija** paredz nozaru savstarpēju koordināciju, panākot, ka atbalsts vienas nozares problēmu risināšanai, labvēlīgi ietekmē un papildina citu nozaru attīstību, tādā veidā nodrošinot kompleksu atbalsta mehānismu (*piem., ja tiek veikta parku / apzaļumoto teritoriju atjaunošana, tad ir jāparedz arī apkārtējo teritoriju ielu segumu atjaunošana un pielāgošana personām ar funkcionāliem traucējumiem, lai novērstu no neasfaltētā ielu seguma radīto putekļu nokļūšanu parkos/apzaļumotajās teritorijās un samazinātu gaisa piesārņojuma līmeni iedzīvotāju atpūtas vietās; uzņēmējdarbības attīstībai vienlīdz būtiski ir radīt uzņēmējdarbības attīstībai piemēroto vidi (rūpniecisko zonu sakārtošana, inženierkomunikācijas u.c.), kā arī nodrošināt atbilstošu speciālistu sagatavošanu un izglītības iespēju nodrošināšanu, konkurētspējīgu atalgojuma un mājokļa nodrošināšanu u.tml.). Tematiskās dimensijas ievērošanu var panākt, ja pašreizējās situācijas analīzē nozares tiek analizētas kontekstā ar citām, piemēram, uzņēmējdarbības attīstība tiek skatīta kontekstā ar darbaspēka izglītības līmeni un kvalitāti, pilsētas infrastruktūru un transporta sistēmu, tehnoloģiju jauninājumiem un pakalpojumu pieejamību. Pēc tam, stratēģiskajā daļā, paredzot konkrētas aktivitātes uzņēmējdarbības veicināšanai un ar to saistīto nozaru attīstībai, piemēram, nepieciešamās infrastruktūras attīstīšana, nepieciešamo pakalpojumu pieejamības nodrošināšana, speciālistu apmācīšanas iespēju nodrošināšana u.tml.*
12. **Laika dimensija** paredz projektu īstenošanas pēctecību (*piem., vispirms rekonstruē inženierkomunikāciju tīklus, tad ielas segumu, nevis otrādi*). Laika dimensijas ievērošanu attīstības programmā var nodrošināt, pašreizējās situācijas aprakstā sniedzot informāciju par iepriekš īstenotiem attīstības projektiem, kas kontekstā ar rīcību plānā un investīciju plānā iekļauto informāciju atspoguļo projektu īstenošanas pēctecību, kā arī atspoguļojot plānoto projektu/ aktivitāšu īstenošanas secību.
13. Lai saprastu, vai plānošanas reģions / pašvaldība ir ievērojis visas integrētās pieejas dimensijas, nepieciešams atbildēt uz vairākiem jautājumiem (skat. 3.pielikumu).

2.2. Priekšnoteikumi veiksmīgai attīstības programmas izstrādei un īstenošanai

14. **Politiskā līderība.** Bez skaidras politiskās līderības jebkurš plānošanas dokumentu izstrādes un īstenošanas process ir pakļauts neveiksmei. Lai koncentrētu politiskās vadības aktivitātes vajadzīgajā virzienā un arī zināmā mērā nodrošinātu pārliecību par viņu līdzdalību, ir lietderīgi panākt oficiālu vienošanos (padomes/domes lēmums) par politiskās vadības lomu plānošanas procesā. Tāpēc jānosaka vismaz viens politiķis, kurš būtu atbildīgs par attīstības programmas izstrādes procesa uzraudzību, kurš palīdzētu mobilizēt vietējās sabiedrības grupas un veidotu dialogu par nākotnes sadarbības iespējām ar kaimiņu pašvaldībām.
15. **Ieinteresēto pušu iesaistīšana** (jau sākotnējā attīstības programmas izstrādes stadijā). Efektīvai attīstības programmas izstrādei, jau tās izstrādes sākumā, jāiesaista tās privātā, publiskā, akadēmiskā un nevalstiskā sektora ieinteresētās puses, kas ir saistītas ar plānošanas reģionu/pašvaldību un var sniegt nozīmīgu ieguldījumu attīstības programmas izstrādē un īstenošanā. Tas ļauj šīm pusēm justies līdzatbildīgām par attīstības programmas izstrādi, bet, kas ir vēl svarīgāk, tas rosina iesaistītajiem būt ieinteresētiem attīstības programmas īstenošanā.
16. **Sociālekonomiskā analīze.** Katrā plānošanas līmenī ir jābūt izanalizētam pieejamajam sociālekonomisko datu apjomam, lai plānošanas dokumentu izstrādātāji varētu veikt kvalitatīvu pašreizējās situācijas analīzi, nodrošinot pārskatu par plānošanas reģiona/pašvaldības esošo attīstības līmeni un pieejamajiem resursiem. Analīzei dati jāizvēlas tā, lai nodrošinātu

pārliciecināšu, loģiski pamatotu rādītāju kopumu, kuru analīzes rezultātā varētu objektīvi plānot ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātes un to sasniegšanas rādītājus.

17. **Kapacitāte.** Attīstības plānošanai ir nepieciešama atbilstoša administratīvā kapacitāte, t.i., personām ir jābūt vismaz otrā līmeņa augstākajai vai akadēmiskai izglītībai vides, dabas, sociālo vai inženierzinātņu jomā un atbilstošām zināšanām, prasmēm un praktiskai darba pieredzei²¹. Praktiskā darba pieredzi teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādē apliecina izstrādātie dokumenti vai dalība to izstrādē, kā arī pieredze valsts vai pašvaldības institūcijās, izstrādājot un īstenojot teritorijas attīstības plānošanas dokumentus.
18. **Finanses.** Nereti plānošanas dokumentu izstrādi veic konsultanti, tāpēc lai samazinātu attīstības programmas izstrādes izmaksas, ieteicams tās izstrādi vismaz daļēji veikt pašu spēkiem. Konsultantus ir lietderīgi piesaistīt tādu aktivitāšu veikšanai, kā darba grupu organizēšana, dažādu aptauju vai pētījumu veikšana, kartogrāfisko materiālu izstrāde u.tml. Galvenās izmaksas plānošanas dokumentu izstrādē ir saistītas ar:
 - ekspertu algošanu atsevišķu sadaļu izstrādei vai jomu pētniecībai,
 - sabiedrības iesaistes aktivitātēm,
 - kartogrāfisko materiālu izstrādi.
19. Ieteikumi attīstības programmas tehniskajam noformējumam.

Attīstības programma un ar tās izstrādi saistītos dokumentus noformē tā, lai visu to glabāšanas laiku nodrošinātu dokumenta juridisko spēku un informatīvo funkciju, kā arī iespēju izgatavot tās kopiju.

Attīstības programmā, vislabāk titullapā, ir jābūt iekļautai šādai informācijai (rekvizītiem) par to:

 - nosaukumam;
 - darbības periodam;
 - apstiprināšanas datumam;
 - izstrādāšanas, izdošanas, pieņemšanas vai parakstīšanas vietas nosaukumam;
 - dokumenta apstiprinājuma uzrakstam vai atzīmei par dokumenta apstiprinājumu.

2.3. Galvenās problēmas un sarežģījumi attīstības programmas izstrādē

20. Pastāv virkne iespējamo kļūdu un problēmu, izstrādājot attīstības programmu. Biežāk pieļautās kļūdas attīstības programmas izstrādes procesā ir šādas:
 - attīstības programma ir veidota kā vēlmju saraksts, nevis stratēģisks teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kas atspoguļo teritorijas prioritātes un tām pakārtotu rīcību;
 - attīstības programma netiek sasaistīta ar pašvaldības budžetu;
 - attīstības programmas saturs tiek pieskaņots galvenokārt pieejamajam publisko investīciju finansējumam;
 - attīstības programma netiek uztverta kā instruments investīciju piesaistei;
 - rīcības plāns, kurā nav daudz vairāk par pašreizējo darbību uzskaitījumu;
 - pašvaldību plānotie investīciju projekti saistīti vienīgi ar dzīves vides kvalitātes uzlabošanu, nevis ar uzņēmējdarbībai labvēlīgās vides radīšanu, efektīvāku pārvaldību vai iesaisti sabiedrības iniciatīvu īstenošanā;
21. Biežāk pieļautās kļūdas, veidojot attīstības programmas saturu, ir šādas:

²¹ Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr.628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 137. un 138.punkts

- attīstības programmas izstrāde bez skatījuma ārpus savas teritorijas robežām, vāji attīstīta prakse kopīgu iniciatīvu īstenošanā;
 - nepietiekoši pievērsta uzmanība plānošanas procesiem no vadošo amatpersonu puses, kā rezultātā ieinteresēto pušu un īstenotāju vidū tā nav ieguvusi nozīmi;
 - nav ņemts vērā, ka plānošanas reģioniem/pašvaldībām ir ļoti atšķirīgas attīstības perspektīvas, tāpēc gan plānošanas reģioniem, gan pašvaldībām ir vajadzīgas izteiktākas prioritātes – „kāda ir plānošanas reģiona/pašvaldības konkurētspējīgā niša, kādas ir galvenās nozaru grupas un jomas, kur tai ir konkurences priekšrocības?”;
 - stratēģiskie uzstādījumi, kas seko *modes tendencēm*, bet ir ar nepietiekamu pamatojumu konkrētās teritorijas attīstībai, piemēram, uz zināšanām balstīta ekonomika, biotehnoloģijas, viedums (it visā) un tml.;
 - attīstības programma, kuras pamatā ir vāja analīze, it īpaši dažādu salīdzinājumu trūkums attiecībā pret citu teritoriju rezultātīvajiem rādītājiem (attīstību, progresu) u.c.;
 - laika, spēju vai līdzekļu trūkums, lai pienācīgi izstrādātu un īstenotu attīstības programmu;
 - nepietiekama un formāla sabiedrības iesaiste attīstības programmas izstrādē, bez atgriezeniskās saiknes no pašvaldības puses par publiskās apspriešanas rezultātiem.
 - netiek veikta attīstības programmas ieviešanas uzraudzība un sekošana līdz noteikto rezultātīvo rādītāju izpildei, nodrošinot izvērtējumu, kādā veidā izmaiņas sociālekonomiskos procesos ir ietekmējušas attīstību.
22. Bez augstākminētajām kļūdām un problēmām attīstības plānošanu apgrūtina tādi faktori kā nākotnes nenoteiktība, patiesas informācijas trūkums, plānotāju trūkums, plānotāju kompetences trūkums u.c.
23. Lielāko daļu no galvenajām problēmām novērš skaidra vadība, laba ekonomiskā analīze, skaidri definētas prioritātes un īstenošanas virzieni, un izpratne par konkrētās teritorijas īpašajām vērtībām.

2.4. Attīstības programmas izstrādes process

24. Pašvaldību attīstības programmu saturs un izstrādes process starp pašvaldībām nedaudz atšķirsies, ņemot vērā administratīvi teritoriālās reformas ietekmi uz konkrēto pašvaldību. Attīstības programmas izstrādes kontekstā pašvaldības iedalās šādās grupās:

- Pašvaldība, kurai administratīvi teritoriālās reformas rezultātā nemainīsies administratīvā teritorija: Rīga, Jūrmala, Alūksnes novads, Gulbenes novads, Līvānu novads, Olaines novads, Salaspils novads un Valkas novads;
- Pašvaldība, kurai administratīvi teritoriālās reformas rezultātā mainīsies administratīvā teritorija, veidojot vienu no šiem jaunizveidojamiem novadiem: Aizkraukles novads, Ādažu novads, Balvu novads, Bauskas novads, Cēsu novads, Dobeles novads, Jēkabpils novads, Krāslavas novads, Kuldīgas novads, Ķekavas novads, Limbažu novads, Ludzas novads, Madonas novads, Mārupes novads, Ogres novads, Preiļu novads, Ropažu novads, Saldus novads, Saulkrastu novads, Siguldas novads, Smiltenes novads, Talsu novads, Tukuma novads un Valmieras novads;
- Pašvaldība, kura izstrādās kopīgu attīstības programmu: Daugavpils un jaunizveidojamais Augšdaugavas novads, Liepājas un jaunizveidojamais Dienvidkurzemes novads, Jelgavas un jaunizveidojamais Jelgavas novads, Rēzeknes un jaunizveidojamais Rēzeknes novads, Ventspils un Ventpils novads.

2.4.1. Attīstības programmas izstrādes process plānošanas reģioniem un pašvaldībām, kurām administratīvi teritoriālās reformas ietvaros nemainīsies administratīvās teritorijas robežas

25. Attīstības programmas izstrādes procesu plānošanas reģioniem un pašvaldībām, kurām administratīvi teritoriālās reformas ietvaros nemainās administratīvās teritorijas robežas, ieteicams organizēt šādā veidā:

Nr. p.k.	Pasākums
1.	Sagatavošanās attīstības programmas izstrādei
1.1.	Domes/plānošanas reģiona attīstības padomes lēmums par attīstības programmas izstrādes uzsākšanu, kurā iekļauj: 1) informāciju par attīstības programmas izstrādes vadītāju, 2) darba uzdevumu, kurā iekļauts izstrādes procesa (norādot galvenos izstrādes posmus un termiņus) un sabiedrības līdzdalības plāns, 3) attīstības programmas vadības grupas un tematisko darba grupu sastāvu
1.2.	Lēmuma par attīstības programmas izstrādes uzsākšanu publicēšana TAPIS, pašvaldības interneta vietnē (pašvaldībām piecu darbdienu laikā, plānošanas reģioniem trīs darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas) un vietējā laikrakstā vai bezmaksas izdevumā (tikai vietējām pašvaldībām)
1.3.	Attīstības programmas izstrādes darba plāna un sabiedrības līdzdalības plāna izstrāde, interešu grupu un viedokļu līderu identificēšana Attīstības programmas izstrādes un sabiedrības līdzdalības plāna apspriešana vadības grupā
1.4.	Paziņojuma par sabiedrības līdzdalību sagatavošana un publicēšana interneta vietnē un vietējā laikrakstā (vietējām pašvaldībām)
1.5.	Tematisko darba grupu organizēšana (ieteicams vismaz 3-4), piesaistot attiecīgo nozaru speciālistus un viedokļu līderus, kā arī reģionu un kaimiņu pašvaldību attīstības/ teritorijas

	plānošanas speciālistus (ieteicamais darba grupas lielums 5-15 cilvēki). Rezultātu apkopošana
1.6.	Ar attīstības programmu saistītu augstāka un līdzīga līmeņa dokumentu analīze: 1) plānošanas reģioniem ir jāanalizē spēkā esošais Nacionālais attīstības plāns, Reģionālās politikas pamatnostādnes, plānošanas reģiona spēkā esošā ilgtspējīgas attīstības stratēģija, kā arī citu plānošanas reģionu attīstības programmas, 2) vietējām pašvaldībām ir jāanalizē tā plānošanas reģiona spēkā esošā attīstības programma, kurā ietilpst attiecīgā pašvaldība, attiecīgās pašvaldības spēkā esošā ilgtspējīgas attīstības stratēģija, kā arī to vietējo pašvaldību spēkā esošās attīstības programmas, ar kurām robežojas attiecīgā pašvaldība
1.7.	Vietējai pašvaldībai – iedzīvotāju anketēšana un anketu rezultātu apkopošana par aktuālākajiem izaicinājumiem pašvaldībā un turpmākās attīstības iespējām. Plānošanas reģionam – pašvaldību anketēšana un anketu rezultātu apkopošana par aktuālākajiem izaicinājumiem plānošanas reģionā un tā turpmākās attīstības iespējām
2.	Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums
2.1.	Uzsākot attīstības programmas izstrādi, plānošanas reģionam/pašvaldībai ir jāveic konsultācijas ar attiecīgo Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, kā arī ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju par attīstības programmas īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību. Pēc konsultāciju veikšanas ir jā sagatavo un Vides pārraudzības valsts birojā jā iesniedz iesniegums, ar aicinājumu izvērtēt stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību
2.2.	Vides pārraudzības valsts birojs pieņem un rakstiski paziņo izstrādātājam lēmumu par to, vai attīstības programmai ir vai nav nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu
2.3.	Ja Vides pārraudzības valsts birojs pieņem lēmumu, ka plānošanas reģionam/pašvaldībai ir jāizstrādā vides pārskats, tad izstrādātājs konsultējas ar Vides pārraudzības valsts biroju un Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, kā arī, ja nepieciešams, ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju par vides pārskatā iekļaujamo informāciju un tās detalizācijas pakāpi
3.	Attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas izstrāde
3.1.	Attīstības programmu izstrādā četros posmos: 1.posms – pašreizējās situācijas analīze (situācijas apzināšana) Pašreizējās situācijas analīze tiek veidota kā atsevišķa sadaļa, kas parāda plānošanas reģiona/pašvaldības pašreizējo situāciju un raksturo teritorijas rīcībā esošos resursus. 2.posms – stratēģiskās daļas izstrāde Šajā posmā, ņemot vērā pašreizējās situācijas analīzes rezultātus un plānošanas reģiona/pašvaldības definētās ilgtermiņa prioritātes, ir jāformulē plānošanas reģiona/pašvaldības vidēja termiņa prioritātes, rīcības virzieni un uzdevumi. 3.posms – rīcības plāna un investīciju plāna (tikai pašvaldībām) izstrāde Šis posms ir saistīts ar konkrētu rīcību noteikšanu, nosakot izpildītājus un finanšu resursus (kontekstā ar ikgadējo pašvaldības budžetu). 4.posms – īstenošanas uzraudzības kārtības izstrāde Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības kārtība tiek izstrādāta ar mērķi radīt ietvaru, kas nodrošina iespēju izvērtēt plānošanas reģiona/pašvaldības attīstību, kā arī attīstības programmas īstenošanas gaitā sasniegto atbilstoši noteiktajiem uzraudzības rādītājiem
3.2.	Vides pārskata 1.redakcijas izstrāde
3.3.	Attīstības programmas projekta izstrādes gaitā jānodrošina regulāra projekta izskatīšana vadības grupā, to precizējot un novēršot potenciālās pretrunas

4.	Publiskā apspriešana un saskaņošana
4.1.	Pašvaldības/plānošanas reģiona lēmums par attīstības programmas un vides pārskata projekta nodošanu publiskajai apspriešanai un: <ul style="list-style-type: none"> • vietējās pašvaldības lēmums par attīstības programmas projekta nodošanu plānošanas reģionam, un vides pārskata projekta nodošanu Vides pārraudzības valsts birojam atzinuma saņemšanai, • plānošanas reģiona lēmums²² par attīstības programmas projekta nodošanu VARAM un vides pārskata projekta nodošanu Vides pārraudzības valsts birojam atzinuma saņemšanai
4.2.	Domes lēmuma, attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas publicēšana TAPIS, interneta vietnē (piecu darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas) un vietējā laikrakstā vai bezmaksas izdevumā (vietējām pašvaldībām) Paziņojuma par attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas publisko apspriešanu publicēšana pašvaldības interneta vietnē un informatīvajā izdevumā
4.3.	Attīstības programmas un vides pārskata projekta publiskā apspriešana (vismaz četras nedēļas), tai skaitā organizējot sabiedrisko/-ās apspriedi/-es. Plānošanas reģions attīstības programmu izvērtē publiskās apspriešanas laikā (nepieciešamības gadījumā drīkst izvērtēšanas termiņu pagarināt līdz četrām nedēļām, par to informējot pašvaldību). Vides pārskata 1.redakcijas saskaņošana ar institūcijām, atbilstoši Vides pārraudzības valsts dienesta norādījumiem. Vides pārraudzības valsts birojs vides pārskatu izskata 30 dienu laikā
4.4.	Attīstības programmas un vides pārskata projekta publiskās apspriešanas rezultātu, t.sk. atzinumos norādīto iebildumu un priekšlikumu apkopšana
4.5.	Attīstības programmas un vides pārskata projekta publiskās apspriešanas rezultātu un institūciju atzinumos norādīto iebildumu un priekšlikumu izvērtēšana vadības grupā, vienojoties par nepieciešamajiem precizējumiem
4.6.	Publiskās apspriešanas kopsavilkuma izstrāde, kurā norāda dalībnieku sarakstu, iesniegto iebildumu un priekšlikumu būtību, informāciju, vai tas ir ņemts vērā, un pamatojumu, ja iebildums/priekšlikums nav ņemts vērā. Publiskās apspriešanas kopsavilkuma publicēšana pašvaldības interneta vietnē
5.	Attīstības programmas un vides pārskata gala redakcijas izstrāde
5.1.	Attīstības programmas un vides pārskata gala redakcijas izstrāde, ņemot vērā publiskās apspriešanas rezultātus un institūciju sniegtajos atzinumos norādītos iebildumus un priekšlikumus. Pozitīvu atzinumu gadījumā – attīstības programmas un vides pārskata projekta galīgās redakcijas apstiprināšana. Negatīvu atzinumu gadījumā – attīstības programmas un vides pārskata projekti tiek precizēti un atkārtoti saskaņoti (tie atgriežas izstrādes procesā)
5.2.	Pašvaldības domes/plānošanas reģiona attīstības padomes lēmums par attīstības programmas gala redakcijas apstiprināšanu
5.3.	Apstiprinātās attīstības programmas un vides pārskata publiskošana TAPIS un interneta vietnē (piecu darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas) un vietējā laikrakstā vai bezmaksas izdevumā (vietējām pašvaldībām) Lēmuma par attīstības programmas gala redakcijas apstiprināšanu publicēšana pašvaldības interneta vietnē, pašvaldības informatīvajā izdevumā un TAPIS

²² VARAM aicina plānošanas reģionus jau publiskās apspriešanai laikā iesniegt plānošanas dokumentus izvērtēšanai VARAM, tādējādi būtiski samazinot plānošanas dokumentu izstrādei nepieciešamo laika periodu. Atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 16.jūlija noteikumu Nr.402 „Noteikumi par plānošanas reģionu teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” prasībām, plānošanas reģions var šādu lēmumu pieņemt arī vēlāk, pēc publiskās apspriešanas rezultātu apkopšanas.

2.4.2. Attīstības programmas izstrādes process pašvaldībām, kurām administratīvi teritoriālās reformas ietvaros mainīsies administratīvās teritorijas robežas

26. Pašvaldībām, kurām administratīvi teritoriālās reformas ietvaros mainīsies administratīvās teritorijas robežas, jaunizveidojamās pašvaldības attīstības programmas izstrādes procesu līdz 2021.gada 30.jūnijam vada tā pašvaldība, kurā ir lielākais iedzīvotāju skaits atbilstoši aktuālajiem Iedzīvotāju reģistra datiem.
27. Šajā nodaļā iepriekš minētajām pašvaldībām attīstības programmas izstrādes procesu ieteicams organizēt šādā veidā:

Nr. p.k.	Pasākums
1.	Sagatavošanās attīstības programmas izstrādei
1.1.	<p>Visu jaunizveidojamā pašvaldībā ietilpstošo pašvaldību (turpmāk šajā tabulā – visas iesaistītās pašvaldības) domju lēmumi par jaunizveidojamās pašvaldības attīstības programmas izstrādes uzsākšanu.</p> <p>Izstrādes procesu vadošā pašvaldība domes lēmumā iekļauj informāciju par attīstības programmas izstrādes vadītāju, vadības grupas sastāvu, pašvaldības pārstāvjiem vadības grupā, tematiskajām darba grupām (pašvaldību pārstāvjus tematiskajās darba grupās vislietderīgāk ir apstiprināt ar vadošās pašvaldības priekšsēdētāja rīkojumu) un darba uzdevumu, kurā iekļauts izstrādes procesa (norādot galvenos izstrādes posmus un termiņus) un sabiedrības līdzdalības plāns.</p> <p>Izstrādes procesā iesaistītā pašvaldība domes lēmumā iekļauj informāciju par jaunizveidojamās pašvaldības attīstības programmas vadības grupas pārstāvi/-jiem, jaunizveidojamās pašvaldības attīstības programmas izstrādes procesā iesaistīto pašvaldības administrācijas pārstāvi/-jiem, pašvaldības pārstāvjiem tematiskajās darba grupās un attīstības programmas izstrādes procesa vadošās pašvaldības izstrādāto darba uzdevumu, kurā iekļauts izstrādes procesa un sabiedrības līdzdalības plāns</p>
1.2.	Domju lēmumu par attīstības programmas izstrādes uzsākšanu publicēšana pašvaldību interneta vietnēs, pašvaldību informatīvajos izdevumos un TAPIS
1.3.	<p>Attīstības programmas izstrādes darba plāna un sabiedrības līdzdalības plāna izstrāde, interešu grupu un viedokļu līderu identificēšana</p> <p>Attīstības programmas izstrādes un sabiedrības līdzdalības plāna apspriešana vadības grupā (vadības grupā ir jābūt pārstāvētām visām iesaistītajām pašvaldībām)</p>
1.4.	Paziņojuma par sabiedrības līdzdalību sagatavošana un publicēšana pašvaldību interneta vietnēs un pašvaldību informatīvajos izdevumos
1.5.	Tematisko darba grupu organizēšana, piesaistot nozaru speciālistus un viedokļu līderus, rezultātu apkopošana
1.6.	Ar attīstības programmu saistītu augstāka un līdzīga līmeņa dokumentu analīze (t.sk. konsultācijas ar plānošanas reģionu un kaimiņu pašvaldībām)
1.7.	Iedzīvotāju aptaujas organizēšana un anketu rezultātu apkopošana
2.	Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums
2.1.	Attīstības programmas izstrādes procesa vadošā pašvaldība visu iesaistīto pašvaldību vārdā veic konsultācijas ar attiecīgo Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju par attīstības programmas īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību. Iesniegums Vides pārraudzības valsts birojam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamības izvērtēšanai

2.2.	Vides pārraudzības valsts birojs pieņem un rakstiski paziņo izstrādātājam lēmumu par to, vai attīstības programmai ir vai nav nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu
2.3.	Ja Vides pārraudzības valsts birojs pieņem lēmumu, ka attīstības programmai ir jāizstrādā vides pārskats, tad izstrādātājs konsultējas ar Vides pārraudzības valsts biroju un Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, kā arī, ja nepieciešams, ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju par vides pārskatā iekļaujamo informāciju un tās detalizācijas pakāpi
3.	Attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas izstrāde
3.1.	Jaunizveidojamās pašvaldības attīstības programmas 1.redakcijas izstrāde – pašreizējās situācijas analīze, stratēģiskās daļa, rīcības plāns, investīciju plāns un īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība
3.2.	Vides pārskata 1.redakcijas izstrāde
3.3.	Attīstības programmas 1.redakcijas izskatīšana vadības grupā
4.	Publiskā apspriešana un saskaņošana
4.1.	Visu iesaistīto pašvaldību domju lēmumi par jaunizveidojamās pašvaldības attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas nodošanu publiskajai apspriešanai. Attīstības programmas izstrādes procesa vadošā pašvaldība informē attiecīgo plānošanas reģionu par atzinuma sniegšanas nepieciešamību
4.2.	Paziņojuma par attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas publisko apspriešanu publicēšana pašvaldību interneta vietnēs un pašvaldību informatīvajos izdevumos. Domju lēmumu, attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas publicēšana TAPIS, interneta vietnēs (piecu darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas) un pašvaldību informatīvajos izdevumos
4.3.	Attīstības programmas 1.redakcijas publiskās apspriešanas organizēšana (vismaz četras nedēļas). Sabiedriskās apspriedes sanāksmju organizēšana visās iesaistītajās pašvaldībās. Vides pārskata 1.redakcijas saskaņošana ar Vides pārraudzības valsts biroja norādītajām iestādēm
4.4.	Publiskās apspriešanas rezultātu apkopošana
4.5.	Attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas publiskās apspriešanas rezultātu izvērtēšana vadības grupā, vienojoties par nepieciešamajiem precizējumiem
4.6.	Attīstības programmas un vides pārskata publiskās apspriešanas kopsavilkuma izstrādāšana, kopsavilkuma publicēšana interneta vietnēs un pašvaldību laikrakstos
5.	Attīstības programmas un vides pārskata gala redakcijas izstrāde (<u>tikai pēc 2021.gada 30.jūnija</u>)
5.1.	Attīstības programmas un vides pārskata gala redakcijas izstrāde, ņemot vērā publiskās apspriešanas rezultātus un institūciju sniegtajos atzinumos norādītos iebildumus un priekšlikumus. Pozitīvu atzinumu gadījumā – attīstības programmas un vides pārskata projekta galīgās redakcijas apstiprināšana. Negatīvu atzinumu gadījumā – attīstības programmas un vides pārskata projekti tiek precizēti un atkārtoti saskaņoti (tie atgriežas izstrādes procesā)
5.2.	Jaunizveidotās pašvaldības domes lēmums par attīstības programmas gala redakcijas apstiprināšanu
5.3.	Apstiprinātās attīstības programmas gala redakcijas publicēšana TAPIS un jaunizveidotās pašvaldības interneta vietnē/-ēs. Lēmuma par attīstības programmas gala redakcijas apstiprināšanu publicēšana jaunizveidotās pašvaldības interneta vietnē/-ēs, informatīvajā/-os izdevumā/-os un TAPIS

2.4.3. Attīstības programmas izstrādes process pašvaldībām, kuras izstrādās kopīgu attīstības programmu

28. Daugavpils valstspilsētas un jaunizveidojamā Augšdaugavas novada, Liepājas valstspilsētas un jaunizveidojamā Dienvidkurzemes novada, Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada, Jelgavas valstspilsētas un jaunizveidojamā Jelgavas novada, Rēzeknes valstspilsētas un jaunizveidojamā Rēzeknes novada pašvaldībām ir jāizstrādā kopīga attīstības programma. Šīm pašvaldībām attīstības programmas izstrādes procesu vada valstspilsēta.

29. Šajā nodaļā iepriekš minētajām pašvaldībām attīstības programmas izstrādes procesu²³ ieteicams organizēt šādā veidā:

Nr. p.k.	Pasākums
1.	Sagatavošanās attīstības programmas izstrādei
1.1.	<p>Visu kopīgās attīstības programmas izstrādē iesaistīto pašvaldību (turpmāk šajā tabulā – visas iesaistītās pašvaldības) domju lēmumi par kopīgas attīstības programmas izstrādes uzsākšanu.</p> <p>Izstrādes procesu vadošā pašvaldība (valstspilsēta), domes lēmumā iekļauj informāciju par attīstības programmas izstrādes vadītāju, vadības grupas sastāvu, pašvaldības pārstāvjiem vadības grupā, tematiskajām darba grupām (pašvaldību pārstāvjus tematiskajās darba grupās vislietderīgāk ir apstiprināt ar vadošās pašvaldības priekšsēdētāja rīkojumu) un darba uzdevumu, kurā iekļauts izstrādes procesa (norādot galvenos izstrādes posmus un termiņus) un sabiedrības līdzdalības plāns.</p> <p>Kopīgās attīstības programmas izstrādes procesā iesaistītā pašvaldība domes lēmumā iekļauj informāciju par deleģēto attīstības programmas vadības grupas pārstāvi/-jiem, attīstības programmas izstrādes procesā iesaistīto pašvaldības administrācijas pārstāvi/-jiem, pašvaldības pārstāvjiem tematiskajās darba grupās un arī attīstības programmas izstrādes procesa vadošās pašvaldības izstrādāto darba uzdevumu, kurā iekļauts izstrādes procesa un sabiedrības līdzdalības plāns</p>
1.2.	Domju lēmumu par attīstības programmas izstrādes uzsākšanu publicēšana pašvaldību interneta vietnēs, pašvaldību informatīvajos izdevumos un TAPIS
1.3.	<p>Attīstības programmas izstrādes darba plāna un sabiedrības līdzdalības plāna izstrāde, interešu grupu un viedokļu līderu identificēšana</p> <p>Attīstības programmas izstrādes un sabiedrības līdzdalības plāna apspriešana vadības grupā (vadības grupā ir jābūt pārstāvētām visām iesaistītajām pašvaldībām)</p>
1.4.	Paziņojuma par sabiedrības līdzdalību sagatavošana un publicēšana pašvaldību interneta vietnēs un pašvaldību informatīvajos izdevumos
1.5.	Tematisko darba grupu organizēšana, piesaistot nozaru speciālistus un viedokļu līderus, rezultātu apkopošana
1.6.	Ar attīstības programmu saistītu augstāka un līdzīga līmeņa dokumentu analīze (t.sk. konsultācijas ar plānošanas reģionu un kaimiņu pašvaldībām)
1.7.	Iedzīvotāju aptaujas organizēšana un anketu rezultātu apkopošana
2.	Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums
2.1.	Attīstības programmas izstrādes procesa vadošā pašvaldība visu iesaistīto pašvaldību vārdā veic konsultācijas ar attiecīgo Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju par attīstības programmas īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī par stratēģiskā ietekmes uz vidi

²³ MK 14.10.2014 noteikumu Nr.628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" 74.¹ punkts

	novērtējuma nepieciešamību. Iesniegums Vides pārraudzības valsts birojam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamības izvērtēšanai
2.2.	Vides pārraudzības valsts birojs pieņem un rakstiski paziņo izstrādātājam lēmumu par to, vai attīstības programmai ir vai nav nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu
2.3.	Ja Vides pārraudzības valsts birojs pieņem lēmumu, ka attīstības programmai ir jāizstrādā vides pārskats, tad izstrādātājs konsultējas ar Vides pārraudzības valsts biroju un Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, kā arī, ja nepieciešams, ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju par vides pārskatā iekļaujamo informāciju un tās detalizācijas pakāpi
3.	Attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas izstrāde
3.1.	Valstspilsētas un tam pieguļošā novada kopīgās attīstības programmas 1.redakcijas izstrāde – pašreizējās situācijas analīze, stratēģiskās daļa, rīcības plāns valstspilsētai, rīcības plāns novadam, investīciju plāns valstspilsētai, investīciju plāns novadam, īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība valstspilsētai un īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība novadam
3.2.	Vides pārskata 1.redakcijas izstrāde
3.3.	Attīstības programmas 1.redakcijas izskatīšana vadības grupā
4.	Publiskā apspriešana un saskaņošana
4.1.	Visu iesaistīto pašvaldību domju lēmumi par attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas nodošanu publiskajai apspriešanai. Attīstības programmas izstrādes procesa vadošā pašvaldība informē attiecīgo plānošanas reģionu par atzinuma sniegšanas nepieciešamību
4.2.	Paziņojuma par attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas publisko apspriešanu publicēšana pašvaldību interneta vietnēs un pašvaldību informatīvajos izdevumos. Domju lēmumu, attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas publicēšana TAPIS, interneta vietnēs (piecu darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas) un pašvaldību informatīvajos izdevumos
4.3.	Attīstības programmas 1.redakcijas publiskās apspriešanas organizēšana (vismaz četras nedēļas). Sabiedriskās apspriedes sanāksmju organizēšana visās iesaistītajās pašvaldībās. Vides pārskata 1.redakcijas saskaņošana ar Vides pārraudzības valsts biroja norādītajām iestādēm
4.4.	Publiskās apspriešanas rezultātu apkopošana
4.5.	Attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas publiskās apspriešanas rezultātu izvērtēšana vadības grupā, vienojoties par nepieciešamajiem precizējumiem
4.6.	Attīstības programmas un vides pārskata publiskās apspriešanas kopsavilkuma izstrādāšana, kopsavilkuma publicēšana interneta vietnēs un pašvaldību laikrakstos
5.	Attīstības programmas un vides pārskata gala redakcijas izstrāde (<u>tikai pēc 2021.gada 30.jūnija</u>)
5.1.	Attīstības programmas un vides pārskata gala redakcijas izstrāde, ņemot vērā publiskās apspriešanas rezultātus un institūciju sniegtajos atzinumos norādītos iebildumus un priekšlikumus. Pozitīvu atzinumu gadījumā – attīstības programmas un vides pārskata projekta galīgās redakcijas apstiprināšana. Negatīvu atzinumu gadījumā – attīstības programmas un vides pārskata projekti tiek precizēti un atkārtoti saskaņoti (tie atgriežas izstrādes procesā)
5.2.	Valstspilsētas domes un tai pieguļošā novada domes lēmums par kopīgās attīstības programmas gala redakcijas apstiprināšanu

- 5.3. Apstiprinātās attīstības programmas gala redakcijas publicēšana TAPIS un pašvaldību interneta vietnēs.
Lēmuma par attīstības programmas gala redakcijas apstiprināšanu publicēšana pašvaldību interneta vietnēs, pašvaldību informatīvajos izdevumos un TAPIS

ieteikums

AP izstrādes vadītājs un vadības grupas izveide

AP izstrādi/aktualizāciju organizē un vada ar plānošanas reģiona padomes/ pašvaldības domes lēmumu apstiprināts izstrādes vadītājs – amatpersona vai darbinieks. Izstrādes vadītāja pienākums ir nodrošināt sadarbību ar AP izstrādē iesaistītajām valsts un pašvaldības institūcijām, nepieciešamās informācijas un atzinumu saņemšanu, sabiedrības informēšanu un līdzdalību, plānošanas dokumentu izstrādes materiālu sagatavošanu, tai skaitā, pārskata sagatavošanu par institūciju atzinumiem un privātpersonu iesniegtajiem priekšlikumiem un iebildumiem, to vērā ņemšanu vai noraidīšanu, norādot noraidījuma pamatojumu. Izstrādes vadītājs nodrošina materiālu sagatavošanu un iesniegšanu plānošanas reģiona administrācijai/pašvaldībai izskatīšanai AP materiālus. Pašvaldības, kuras izstrādā kopīgu attīstības programmu, AP izstrādes vadītājs tiek deleģēts no valstspilsētas pašvaldības.

Uzsākot darbu pie AP izstrādes, svarīgi:

1. pirms darba uzsākšanas skaidri definēt veicamo darbu ietvaru, laika periodu, kādā tas veicams, un atbildīgos konkrētā darba izpildē (rūpīgi izstrādāts darba plāns var dot pozitīvu rezultātu, t.i., ja process tiek pārdomāti vadīts, tad ļauj veidot ciešākas attiecības vadības grupā, vairo iesaistīto pušu sapratni par partnera lomu, nepieciešamajiem resursiem, noteiktajiem termiņiem utt.);
2. noteikt AP izstrādes gaitā iespējamus riskus un problēmas;
3. pastāvīgi sekot vadības grupas darbam, nepieciešamības gadījumā pieaicināt vajadzīgos speciālistus, savlaicīgi kontrolēt paveikto.

Vadības grupas sastāvā ieteicams iekļaut ne vairāk kā 10 cilvēkus:

1. plānošanas reģiona attīstības padomes pārstāvi/pašvaldības domes deputātu (atbildīgo par procesa uzraudzību);
2. administrācijas darbinieku (atbildīgo par procesa vadību);
3. kaimiņu plānošanas reģiona/pašvaldības plānošanas speciālistu;
4. Pārresoru koordināciju centra un VARAM pārstāvi (plānošanas reģioniem)/ plānošanas reģiona administrācijas pārstāvi (pašvaldībām);
5. pašvaldības struktūrvienību un iestāšu pārstāvjus (attiecas tikai uz pašvaldībām).

Vadības grupas risināmie uzdevumi var būt:

1. vienošanās par detalizētu AP izstrādes plānu (ar termiņiem un atbildīgajiem);
2. vienošanās par sabiedrības līdzdalības plānu AP izstrādes procesā;
3. vienošanās par tematisko grupu izveidošanu un sastāvu (ņemot vērā saņemtos sabiedrības pārstāvju pieteikumus);
4. tematisko grupu darba rezultātu izskatīšana un vērtējuma sniegšana par AP redakcijām;
5. vienošanās par AP projekta tālāko virzību (1.redakcijas nodošanu publiskajai apspriešanai, galīgās redakcijas nodošanu VARAM/plānošanas reģiona atzinuma sniegšanai u.tml.);
6. sabiedriskās apspriešanas rezultātu izskatīšana, vienošanās par sabiedrības viedokļa ieklausšanu AP.

3. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA UN TĀS STRUKTŪRA

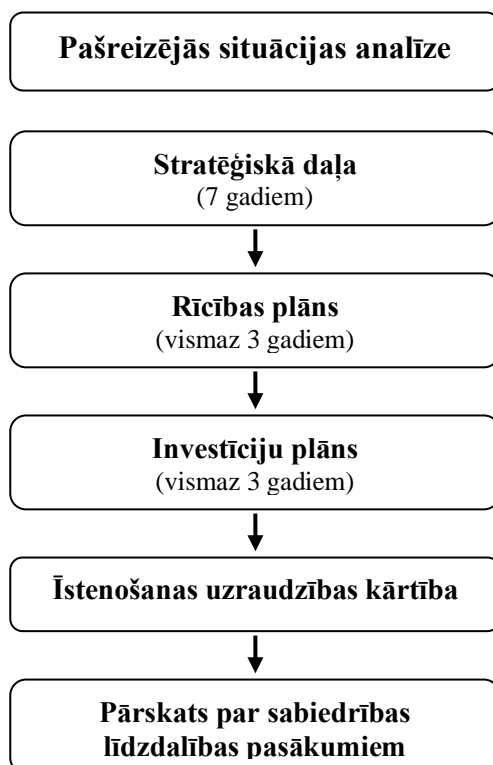
30. TAPL un APSL²⁴ noteikts, ka plānošanas reģiona/pašvaldības attīstības programma ir vidēja termiņa plānošanas dokuments (līdz 7 gadiem), kurā noteikts pasākumu kopums ilgtermiņa prioritāšu īstenošanai.

31. Attīstības programmas loma ir:

- apzināt un novērtēt pašvaldības rīcībā esošos resursus (dabas resursi, infrastruktūra, cilvēkresursi u.c.), piedāvājot skaidru redzējumu un risinājumus to efektīvākai izmantošanai;
- mērķtiecīgi plānot rīcības un investīcijas (t.sk. pamats pašvaldības budžeta plānošanai);
- sekmēt visa veida investīciju piesaisti (t.sk. pamats valsts atbalsta plānošanai, ārvalstu un vietējo privāto investīciju piesaiste);
- sekmēt teritorijas atpazīstamību.

32. Saskaņā ar TAPL²⁵, vietējām pašvaldībām un plānošanas reģioniem ir jāizstrādā attīstības programmas, un tajās ir jāietver šādas sadaļas:

- Atsevišķu pašreizējās situācijas analīzi – attīstības tendences, problēmas un izaugsmes resursi;
- Stratēģisko daļu – vidēja termiņa attīstības prioritātes, rīcības virzieni un pasākumu kopums, vidējā termiņā sasniedzamie rezultāti;
- informāciju par attīstības programmas izstrādes procesu;
- Rīcības un investīciju plānu – rīcības un investīciju projektu kopums ne mazāk kā trīs gadu periodam, norādot to sasaisti ar atbildīgajiem izpildītājiem un finanšu resursiem;
- īstenošanas uzraudzības kārtību – uzraudzības un ziņojuma sagatavošanas periodiskums, ziņojumā analizējamie uzraudzības rādītāji.

2.attēls Attīstības programmas daļas

²⁴ APSL 6.pants un 8.pants

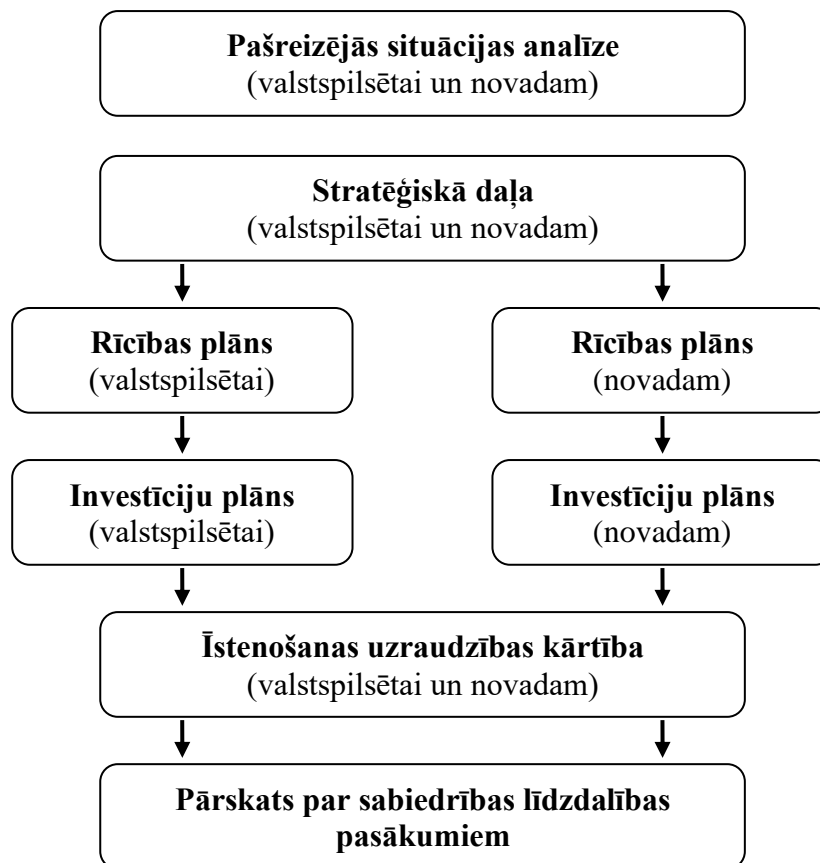
²⁵ TAPL 19.pants, 22.pants un pārejas noteikumu 7.punkts

33. Saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumiem Nr.628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem", Daugavpils valstspilsētas un jaunizveidojamā Augšdaugavas novada, Liepājas valstspilsētas un jaunizveidojamā Dienvidkurzemes novada, Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada, Jelgavas valstspilsētas un jaunizveidojamā Jelgavas novada, Rēzeknes valstspilsētas un jaunizveidojamā Rēzeknes novada ir jāizstrādā kopīga attīstības programmas (turpmāk - kopīgā attīstības programma).

34. Kopīgajā attīstības programmā ir jāietver šādas sadaļas²⁶:

- Kopīgu pašreizējās situācijas analīzi – attīstības tendences, problēmas un izaugsmes resursi;
- Kopīgu stratēģisko daļu – vidēja termiņa attīstības prioritātes, rīcības virzieni un pasākumu kopums, vidējā termiņā sasniedzamie rezultāti;
- Rīcības plānu valstspilsētai – kopīgais un valstspilsētas individuālais aktivitāšu kopums ne mazāk kā trīs gadu periodam, norādot to sasaisti ar atbildīgajiem izpildītājiem un finanšu resursiem;
- Rīcības plānu jaunizveidojamam novadam – kopīgais un novada individuālais aktivitāšu kopums ne mazāk kā trīs gadu periodam, norādot to sasaisti ar atbildīgajiem izpildītājiem un finanšu resursiem;
- Investīciju plānu valstspilsētai – kopīgais un valstspilsētas individuālais investīciju projektu kopums ne mazāk kā trīs gadu periodam, norādot to sasaisti ar atbildīgajiem izpildītājiem un finanšu resursiem;
- Investīciju plānu jaunizveidojamam novadam – kopīgais un novada individuālais investīciju projektu kopums ne mazāk kā trīs gadu periodam, norādot to sasaisti ar atbildīgajiem izpildītājiem un finanšu resursiem;
- Kopīgu īstenošanas uzraudzības kārtību – uzraudzības ziņojuma sagatavošanas periodiskums, ziņojumā analizējamie kopīgie un katras pašvaldības individuālie rezultatīvie rādītāji;
- Kopīgu pārskatu par sabiedrības līdzdalības pasākumiem.

²⁶ MK 14.10.2014 noteikumu Nr.628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" 25.¹ punkts

3.attēls Valstspilsētas un novada kopīgās attīstības programmas daļas

4. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMĀ IETVERAMĀS TĒMAS UN NOZARU POLITIKU PLĀNOŠANA

35. Plānošanas reģioni un pašvaldības ir tiesīgi izstrādāt plānošanas dokumentus jebkuras jomas attīstībai vai problēmsituācijas risināšanai. Tomēr vajadzētu ņemt vērā, ka jebkura attīstības plānošanas dokumenta izstrāde ir lietderīga, ja izstrādātie plānošanas dokumenti tiek īstenoti, izmantoti lēmumu pieņemšanas procesā un tiek nodrošināta to īstenošanas uzraudzība.
36. Tā kā pašvaldībās ir ļoti atšķirīga finansiālā un administratīvā kapacitāte, tad katrā konkrētajā gadījumā pirms lēmuma pieņemšanas par nozaru politikas plānošanas dokumentu izstrādes nepieciešamību kādā no jomām, būtu ieteicams to izvērtēt pēc šādiem vienkāršiem kritērijiem:
- Vai normatīvajos aktos vai arī pašvaldības attīstības programmā ir norādīts uz nepieciešamību konkrētajā jomā izstrādāt atsevišķu plānošanas dokumentu?
 - Vai konkrētā joma jau nav detalizēti izvērtēta kādā citā plānošanas dokumentā?
 - Vai konkrētās jomas attīstīšana nav saistīta arī ar citu jomu attīstību, ko visveiksmīgāk būtu risināt kopā vienuviet, piemēram, pašvaldības attīstības programmā?
 - Vai šīs jomas attīstībā ir nodarbināta vesela struktūrvienība speciālistu, kuri spēs nodrošināt plānošanas dokumenta ieviešanu?
 - Vai konkrētajā jomā paredzētas nozīmīgas finanšu investīcijas, un pašreizējā brīdī nav saprotams, kur tās ieguldīt?
37. Pašvaldības attīstības programmā nav nepieciešams apskatīt neierobežotu tēmu skaitu. VARAM un nozaru ministriju skatījumā pašvaldības attīstības programmā ir nepieciešams koncentrēties galvenokārt uz šādām tēmām:
- Izglītība (vispārējā, profesionālā, pieaugušo un augstākā izglītība);
 - Kultūra (kultūras centri, bibliotēkas, muzeji, kultūrizglītības iestādes);
 - Sociālā aizsardzība;
 - Satiksme un sakari;
 - Uzņēmējdarbības attīstība;
 - Tūrisms;
 - Sports;
 - Veselības aprūpe un veselības veicināšana;
 - Bērnu un ģimenes politika;
 - Jaunatnes politika;
 - Sabiedriskā kārtība un drošība;
 - Enerģētika un energoefektivitāte;
 - Meža apsaimniekošana un zemes pārvaldība;
 - Lauku attīstība un lauksaimniecība;
 - Vides un dabas aizsardzība (dabas aizsardzība, ūdens resursu apsaimniekošana, gaisa kvalitāte un troksnis, zemes dziļu aizsardzība, atkritumu apsaimniekošana);
 - Klimata pārmaiņu politika;
 - u.c.
38. Ņemot vērā būtiskās klimata pārmaiņas, ar ko saskaramies savā ikdienā gan Latvijā, gan citur pasaulē, ietekme uz klimatu ir izvērtējama kā horizontāls jautājums visās attīstības programmās iekļautajās jomās. Tāpat, ņemot vērā plašo informācijas un komunikāciju tehnoloģiju ienākšanu sadzīvē, kā arī plašās iespējas ko tās paver, jautājums par IKT rīku izmantošanu apsverams kā

horizontāla prioritāte attīstības programmās iekļautajās jomās, kur tas ir lietderīgi un jēgpilni, nodrošinot efektīvāku plānošanas reģiona/ pašvaldības darbību un pakalpojumu sniegšanu.

39. Pašvaldību attīstības programmās jāiekļauj nosacījumi līdzdalības budžeta²⁷ īstenošanai, paredzot daļu pašvaldības budžeta novirzīt sabiedrības ierosinātām iniciatīvām pašvaldības noteiktajās prioritārajās jomās.
40. Ja dome pieņem lēmumu par nozaru politikas plānošanas dokumenta izstrādi, tad tā izstrādes procesā, bez konkrēto nozari regulējošajiem normatīvajiem aktiem, jāņem vērā arī šādi normatīvie akti:
 - Attīstības plānošanas sistēmas likums;
 - Teritorijas attīstības plānošanas likums;
 - Ministru kabineta 2014.gada 2.decembra noteikumi Nr.737 „Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”;
 - Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumi Nr.628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”;
 - Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”.
41. Normatīvie akti nosaka, ka ir četru veidu nozares plānošanas dokumenti: pamatnostādnes, plāns, konceptuāls ziņojums un tematiskais plānojums. Pamatnostādņu, plāna un konceptuālā ziņojuma būtību, tajā ietveramo saturu regulē MK 2014.gada 2.decembra noteikumi Nr.737, savukārt tematiskajā plānojumā ietveramo saturu un izstrādes kārtību regulē MK 2014.gada 14.oktobra noteikumi Nr.628.
42. Pamatnostādnes ir politikas plānošanas dokuments, kuru izstrādā, lai noteiktu jaunus vidēja termiņa attīstības virzienus nozaru politikās.
43. Plāns ir īstermiņa vai vidēja termiņa plānošanas dokuments, ko izstrādā politikas (pamatnostādņu) ieviešanai vienā vai vairākās nozarēs, kā arī augstākas institūcijas dotā uzdevuma izpildei. Tāpat plānu izstrādā pamatnostādņu vietā, ja vidējā termiņā netiek izvirzīti jauni attīstības virzieni nozaru politikās.
44. Konceptuāls ziņojums ir politikas plānošanas dokuments, kuru izstrādā, ja nepieciešams izšķirties par turpmāko rīcību iepriekš noteiktu nozaru politiku īstenošanā. Konceptuālā ziņojuma darbības periods ir brīvi nosakāms, atkarībā no konceptuālo lēmumu pieņemšanai nepieciešamā laika perioda.
45. Tematiskais plānojums ir teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā atbilstoši plānošanas līmenim risināti specifiski jautājumi, kas saistīti ar atsevišķu nozaru attīstību (piemēram, transporta infrastruktūra, mājokļu attīstība, uzņēmējdarbībai nepieciešamo teritoriju attīstība un kultūrvēsturiskās teritorijas), bet vēl biežāk ar vides aizsardzību vai dabu saistītu specifisku jautājumu risināšanai (piemēram, inženiertīklu izvietojums, ainaviski vērtīgas teritorijas un riska teritorijas, apstādījumi, meliorācijas attīstība un ūdens teritoriju attīstība). Tematiskais plānojums ir ilgtermiņa (no 8 līdz 25 gadiem) plānošanas dokuments.
46. Plānošanas dokumenta veida izvēle ir atkarīga no plānošanas dokumentā iekļautā satura, darbības perioda un citiem aspektiem.
47. Pamatnostādnes un plānu aktualizē, ja būtiski mainījušies apstākļi, un nepieciešams noteikt jaunus politikas mērķus un rīcības virzienus. Konceptuāls ziņojums nav aktualizējams. Politikas

²⁷ Ar MK 2020.gada 14.maija rīkojumu Nr.268 atbalstīts Konceptuālais ziņojums "Par līdzdalības budžeta ieviešanu Latvijā". VARAM izstrādā vadlīnijas pašvaldībām līdzdalības budžeta ieviešanai. VSS 22.10.2020. izsludinātais likumprojekts "Pašvaldību likums" (VSS-912), paredz jaunus iedzīvotāju līdzdalības instrumentus, cita starpā, līdzdalības budžeta īstenošanu pašvaldībās. Likumprojekts tiek gatavots iesniegšanai MK 02.2021., tā spēkā stāšanās termiņš ir paredzēts 01.2022.

plānošanas dokumenti zaudē spēku, ja ir beidzies to darbības periods, vai pirms tā darbības termiņa beigām ir izstrādāts jauns politikas plānošanas dokuments.

48. Metodisko ieteikumu 1.pielikumā (šis pielikums sava apjoma dēļ ir atspoguļots atsevišķi no metodiskajiem ieteikumiem, tas arī var tikt aktualizēts atsevišķi), katru jomu pārstāvošās valsts pārvaldes iestādes pārstāvji ir snieguši būtiskāko informāciju, kas pašvaldībām būtu jāņem vērā, izstrādājot attīstības programmas. Arī izstrādājot nozaru politikas plānošanas dokumentus, ieteicams ņemt vērā ministriju sniegto informāciju:
- Par būtiskākajiem normatīvajiem aktiem, kas būtu jāizvērtē, plānojot vietējo attīstību, un to saturs attiecībā uz pašvaldībām;
 - Par galvenajiem nozares politikas plānošanas dokumentiem, kas būtu jāizvērtē plānojot vietējo attīstību, un to saturs attiecībā uz pašvaldībām, norādot konkrētus uzdevumus, par kuru izpildi pašvaldība ir noteikta kā atbildīgā / līdzatbildīgā;
 - Par nozares prioritātēm, atbalsta virzieniem 2021.-2027.gadam, t.sk. Eiropas līmeņa iniciatīvas / aktualitātes;
 - Par nozares attīstību atbildīgo valsts pārvaldes institūciju ieteikumiem pašvaldībām pasākumu un rīcību plānošanā (ieteikumi nozares atspoguļošanai attīstības programmā - terminoloģija, nozares attīstību raksturojošie rādītāji, saistītās nozares utt.);
 - Par nozares attīstību atbildīgo valsts pārvaldes institūciju ieteikumiem pašvaldībām prioritāro projektu noteikšanai, ieteikumi sadarbības projektiem / formām, ieteikumi pasākumu / investīciju projektu teritoriālajai diferenciacijai, t.sk. pakalpojumu teritoriālajam izvietojumam;
 - Par sadarbībā ar nacionāla līmeņa institūcijām risināmajiem jautājumiem (nacionāla mēroga problēmu / risinājumu atspoguļošana pašvaldību attīstības programmās).
49. Nozaru politiku vadlīnijās ir iekļauta arī par nozares attīstību atbildīgo valsts pārvaldes darbinieku kontaktinformācija.
50. Plānošanas reģiona attīstības programmas tematiskajam aptvēruram VARAM skatījumā ir jākoncentrējas uz Reģionālās attīstības likumā un citos plānošanas reģiona darbību regulējošajos normatīvajos aktos noteikto kompetenci, t.sk. lai varētu nodrošināt objektīvu pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu izvērtēšanu, ieviest dažādu institūciju deleģēto kompetenci un īstenot plānošanas reģiona iniciatīvas.
51. Pamatojoties uz Reģionālās politikas pamatnostādņem 2021.-2027.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2019. gada 26. novembra rīkojumu Nr.587), plānošanas reģionu attīstības programmās nepieciešams iekļaut šādu informāciju:
- Detalizēt reģionālā perspektīvā pamatnostādņu galvenos tematiskos virzienus ieguldījumu plānošanā: Reģionālās ekonomikas attīstība; Pakalpojumu efektivitātes uzlabošana; Plānošanas reģionu un pašvaldību administrācijas kapacitātes celšana;
 - Sniegt redzējumu par iespējamajiem reģionālajiem projektiem, atbilstoši pamatnostādņēs paredzētajam, ka līdz 30% investīciju finansējuma ir plānots novirzīt uz rezultātiem balstītu reģionālā mēroga projektu īstenošanai, saskaņā ar plānošanas reģionu attīstības programmās noteiktajām prioritātēm;
 - Sniegt redzējumu par viedajiem risinājumiem reģionā un reģionālo inovācijas un zināšanu platformu;
 - Sniegt redzējumu attiecībā uz sasniedzamības nodrošināšanu reģionā;
 - Sniegt redzējumu par plānošanas reģiona kapacitātes celšanas vajadzībām.

5. PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS ANALĪZE

(Attīstības programmas izstrādes 1.posms)

52. Teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādes pirmais posms ir ļoti darbietilpīgs un nozīmīgs, tā vērtība ir kvalitatīva plānošanas reģiona/pašvaldības pašreizējās attīstības analīze.
53. Lai attīstības programma nebūtu pārlietu apjomīgs plānošanas dokuments, pašreizējās situācijas analīzes sadaļa tiek sagatavota kā atsevišķs, visiem teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem kopīgs sējums, kas ir papildināms un aktualizējams pēc nepieciešamības. Šo sadaļu izmanto kā informatīvu materiālu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādei. Atsevišķi attīstības programmā tiek iekļauts vienīgi īss pašreizējās situācijas analīzes kopsavilkums.
54. Pašreizējās situācijas analīze tiek veidota kā sadaļa, kas parāda plānošanas reģiona/pašvaldības pašreizējo situāciju un pašreizējās politikas īstenošanas radīto rezultātu analīzi konkrētā atskaites punktā.
55. Pašreizējās situācijas analīzes mērķis ir pēc iespējas precīzāk noskaidrot plānošanas reģiona/pašvaldības un tās apkārtējās teritorijas attīstības tendences, problēmas un izaugsmes resursus, lai noskaidrotu savu attīstības potenciālu un prioritāri atbalstāmās jomas.
56. Veicot pašreizējās situācijas analīzes izvērtēšanu katrā konkrētā jomā, ir nepieciešams ņemt vērā Latvijā apkopojamo datu pieejamību reģionālā un vietējā līmenī, kas ir aprakstīta Valsts statistiskās informācijas programmā. Valsts statistiskās informācijas programma publiski ir pieejama Centrālās statistikas pārvaldes interneta vietnes www.csb.gov.lv sadaļā Dokumenti. Informāciju par aktuālāko Centrālās statistikas pārvaldes statistikas datu pieejamību var atrast Centrālās statistikas pārvaldes interneta vietnes www.csb.gov.lv sadaļā Statistika → Datu publicēšanas kalendārs.
57. Pašreizējās situācijas analīzē izmantojamais datus ieteicams analizēt vismaz pēdējo piecu gadu dinamikā (pieejamo datu ietvaros), lai varētu noteikt pēc iespējas precīzākas attīstības tendences.
58. Pašreizējās situācijas analīzē plānošanas reģions/pašvaldība analizē līdzšinējo attīstību jomās, kas tai ir nozīmīgas, kā arī jomas, kas ir saistītas ar plānošanas reģiona/pašvaldības funkcijām un iniciatīvām.
59. Pašvaldībām pašreizējās situācijas analīzē ieteicams analizēt vismaz statistikas datus par cilvēkresursu un ekonomisko attīstību, kā arī citām jomām, kas ir norādītas sadaļā „Attīstības programmā ietveramās tēmas un nozaru politiku plānošana”.
60. Plānošanas reģioniem pašreizējās situācijas analīzē ieteicams analizēt vismaz statistikas datus par cilvēkresursu un ekonomisko attīstību, kā arī citas jomas, kas ir saistītas ar:
 - Reģionālās attīstības likumā un citos normatīvajos aktos noteikto kompetenci (reģiona attīstības plānošana, koordinācija, pašvaldību sadarbība, sabiedriskais transports), t.sk. lai varētu nodrošināt objektīvu pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu izvērtēšanu, raksturo pašvaldību kompetencē esošās jomas no reģionālā viedokļa, pašvaldību sadarbību un pašvaldību lomu;
 - Papildus uzdoto un brīvprātīgi veikto kompetenci (mūžizglītība, sociālie pakalpojumi, kultūra, jaunatnes politika, u.tml.).
61. Minimālais plānošanas reģiona pašreizējās situācijas analīzē analizējamās informācijas apjoms aptver:
 - Apdzīvojuma struktūru un esošo pakalpojumu pieejamību /sasniedzamību, ikdienas mobilitātes plūsmu darba un pakalpojumu saņemšanas nolūkos, ietekmes areālus (neaprobežojoties tikai ar sava reģiona teritoriju – plašāks skatījums):

- Augstāko un profesionālo izglītību (analīze par esošo augstskolu studiju programmām un to sasaisti ar reģiona ekonomikas profilā noteiktajām tautsaimniecības nozarēm ar attīstības potenciālu perspektīvā, darba tirgus attīstības prognozēm reģionā un reģiona attīstību kopumā);
 - Sociālos jautājumus (pakalpojumu apjoms, esošo un jaunu pakalpojumu izveide, starpnovadu sadarbība, sociālo pakalpojumu pieejamība un sasniedzamība);
 - Veselības veicināšanas jautājumus (veselības aprūpes pakalpojumu izvietojums);
 - Mūžizglītības jautājumus (apstākļi, kas nosaka mūžizglītības saturu (iedzīvotāju vecuma struktūra, izglītības iestāžu tīkls, nodarbinātības tendences));
 - Kultūras jautājumus (kultūras pakalpojumu izvietojums);
 - Mobilitāti, t.sk. sabiedrisko transportu (funkcionālās saites ar pārējiem reģioniem, esošais maršrutu tīkls, maršrutu noslodzes kartes);
 - Uzņēmējdarbības (t.sk. tūrisma) attīstību (uzņēmējdarbības centru izvietojums (tīklojums), uzņēmējdarbības centru mērķauditorija un pakalpojumu klāsts, uzņēmējdarbības centru sadarbība ar citām iestādēm (sadarbības forma), inovācijas attīstības potenciāls, izvērtējums par katrā reģionā pašlaik pieejamiem uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumiem un institūcijām, kas sniedz šos pakalpojumus);
 - Analīzi par viedajiem risinājumiem reģionā un reģionālo inovācijas un zināšanu platformu;
 - Analīzi par plānošanas reģiona kapacitātes celšanas vajadzībām.
62. Pašreizējās situācijas analīzē nevajadzētu koncentrēties tikai uz katras jomas aktuālo problēmu apzināšanu, bet arī izvērtēt un identificēt analizējamo jomu attīstības iespējas/ perspektīvas.
63. Ja plānošanas reģionam/pašvaldībai iepriekš ir izstrādāti plānošanas dokumenti un tajos ir noteikti uzraudzības rādītāji, tad vispirms tiek analizēts iepriekš noteikto uzraudzības rādītāju progress un tikai pēc tam tiek veikta sociālekonomisko tendenču rādītāju atlase un analīze par citām jomām.
64. Iepriekš izstrādātajos plānošanas dokumentos noteiktos uzraudzības rādītājus, kas laika gaitā ir kļuvuši neaktuāli, vai mazsvarīgi, var neizmantot pašreizējās situācijas analīzē.
65. Lai spētu izsekot līdz informācijas aktualitātei, ieteicams visus klāt pievienotos situācijas analīzes materiālus datēt.

Darbs ar informāciju!

Vācot un apkopojot informāciju, ir svarīgi noskaidrot šādus jautājumus:

- a) par ko ir vajadzīga informācija?
- b) kāda rakstura informācija (objektīva vai subjektīva) ir nepieciešama?
- c) kādā apjomā ir vajadzīga informācija?
- d) kādu informācijas atskaites sistēmu vajadzētu izvēlēties?
- e) cik regulāri informācija iegūstama?
- f) kādas ir informācijas formas?
- g) kas vāks un apkopos informāciju?
- h) kā tiks glabāta informācija?

Objektīvā un subjektīvā informācija

Lai izvērtētu plānošanas reģiona/pašvaldības attīstību, ir svarīgi zināt gan objektīvā, gan arī subjektīvā rakstura informāciju. Objektīva rakstura informāciju dod dati no institūcijām, kas to apkopo (bezdarbnieku skaits, skolēnu un skolotāju skaits skolā), bet subjektīva – no iedzīvotāju aptaujām (skolēnu un bērnu vecāku attieksme pret skolas darbu). Jāņem vērā, ka pašvaldības iedzīvotāju attieksmi pret dzīvi pašvaldībā, vēlmi dzīvot šai vietā nosaka ne tik daudz faktiskais stāvoklis, cik iedzīvotāju apmierinātība ar šo stāvokli. Šādu informāciju var gūt, tikai aptaujājot iedzīvotājus.

Informācijas ievākšanas periodiskums

Informācijas iegūšana ir saistīta ar laika patēriņu. Tādēļ ir svarīgi izprast, par kādām parādībām un procesiem ir nepieciešama ikgadējā informācijas apkopošana, par kādām tā varētu būt ar citu laika intervālu. Tā kā katru gadu pašvaldībai ir jāsniedz ziņas Centrālajai statistikas pārvaldei par iedzīvotāju skaitu, vecuma struktūru, tad šos datus var apkopot regulāri. Savukārt iedzīvotāju aptaujas, kas ir darbietilpīgs un sarežģīts process, var organizēt ar 2-3 gadu intervālu, kura laikā var cerēt, ka notikušas objektīvā stāvokļa izmaiņas, kas būs ietekmējušas arī iedzīvotāju subjektīvo viedokli.

Informācijas apstrādes un sakārtošanas veidi

Informāciju var atspoguļot piecās formās: apraksta, tabulas, attēla, grafika un kartes veidā. Tā kā informācijai ir jābūt pārskatāmai un uztveramai kopumā, tad pēc iespējas mazāk tā jāveido kā apraksti, un jāizmanto galvenokārt tādas formas kā tabulas, grafiki, attēli un kartes.

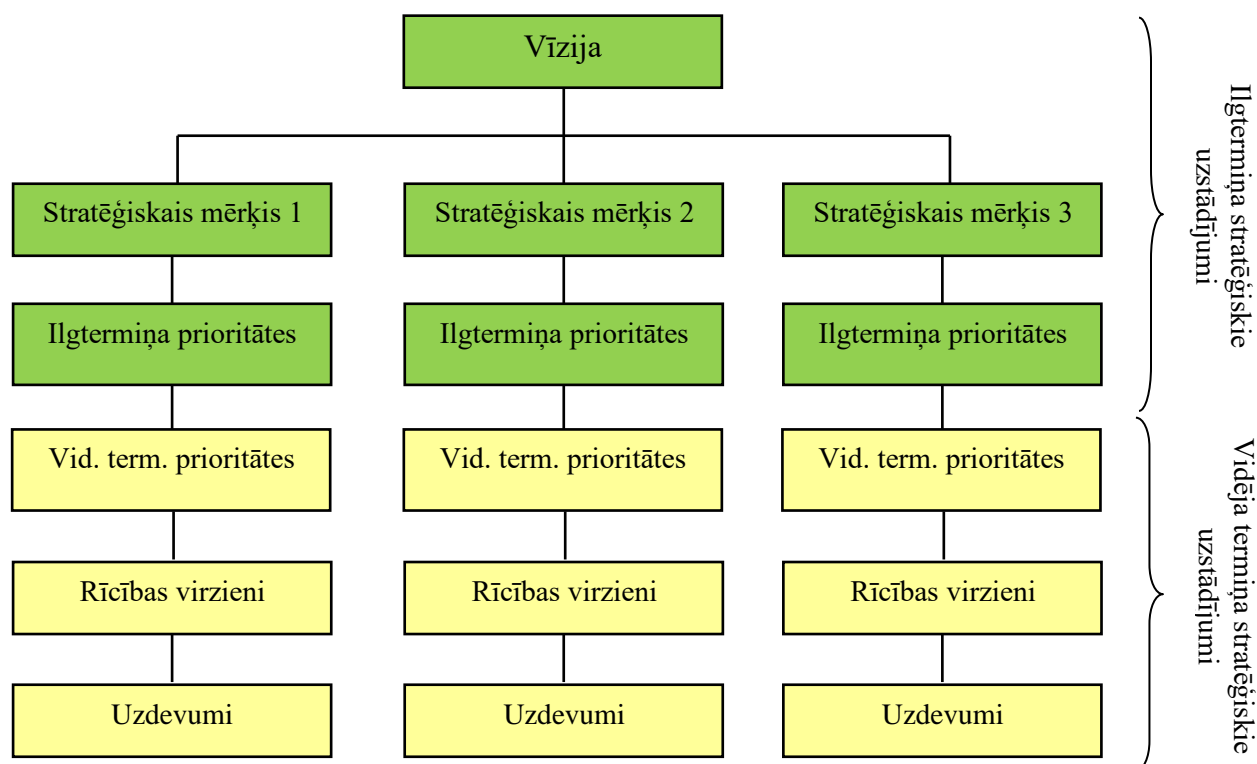
Informācijas vākšana un apstrāde

Tā kā parasti plānošanas reģiona/pašvaldības darbinieku skaits ir neliels, rodas jautājums – kas vāks un apkopos plānošanas reģiona/pašvaldības raksturojumam un analīzei nepieciešamo informāciju. Pieredze liecina, ka informatīvās bāzes veidošanā ir jāiesaista pēc iespējas plašāks vietējo institūciju un indivīdu loks. Vietējā līmenī bez pašvaldības administrācijas jāiesaista izglītības iestāžu, informācijas centru, bibliotēku, kultūras namu, biedrību, un nevalstisko organizāciju pārstāvji. No indivīdiem ieteicams piesaistīt atsevišķas personas, kam ir interese par pašvaldības dzīvi un tās perspektīvām.

Šī darba vadīšanai jānosaka atbildīgā struktūrvienība vai speciālists, kura uzdevums būtu pārzināt informācijas savākšanu, atsevišķu institūciju darba koordinēšana šai jomā, situācijas primāra analīze un novērtēšana.

6. STRATĒGISKĀ DAĻA (Attīstības programmas izstrādes 2.posms)

66. Attīstības programma tiek izstrādāta, lai nodefinētu konkrētu pasākumu kopumu plānošanas reģiona vai vietējās pašvaldības attīstības stratēģijā izvirzīto ilgtermiņa stratēģisko uzstādījumu īstenošanai. Tāpēc attīstības programmas stratēģiskajā daļā ieteicams atspoguļot ilgtermiņa un vidēja termiņa stratēģisko uzstādījumu savstarpējo saistību.
67. Attīstības programmas stratēģiskās daļas struktūru ieteicams veidot, atspoguļojot saistību ar ilgspējīgas attīstības stratēģijā definētajiem uzstādījumiem:

4.attēls Attīstības programmas stratēģiskā daļa/stratēģiskā matrica

6.1. Vidēja termiņa stratēģiskie uzstādījumi

Vidēja termiņa prioritātes

68. Vidēja termiņa prioritātes ir svarīgākie nosacījumi, lai sekmētu ilgtermiņa prioritāšu sasniegšanu. Tās tiek noteiktas, izvērtējot resursus un iespējas un ņemot vērā ilgtermiņa prioritātes, pašreizējās situācijas un SVID analīzi. Katram plānošanas reģionam/pašvaldībai tās ir atšķirīgas.
69. Vidēja termiņa prioritātes tiek atvasinātas no ilgtermiņa prioritātēm (skat. 1.tabulu)
70. Definējot vidēja termiņa prioritātes, nedrīkst aizmirst, ka tām ir jāattiecas uz visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no dzimuma, vecuma, etniskās piederības, izglītības, ticības, seksuālās orientācijas, veselības vai citiem personīgiem kritērijiem. Rīcības virzienos, uzdevumos, pasākumos un aktivitātēs var norādīt konkrētu sabiedrības daļu, uz kuru tas attiecas.
71. Definējot vidēja termiņa prioritātes, rīcības virzienus, uzdevumus, pasākumus/aktivitātes un projektus, ir jāņem vērā plānošanas reģiona noteiktais ekonomikas profils, tādējādi nodrošinot,

ka attīstības programma ir balstīta uz izpratni par vadošajām ekonomikas jomām un priekšnoteikumiem to attīstībā.

72. Attīstības programmā visas prioritātes, rīcības virzieni un uzdevumi ir hierarhiski jāsagrupē un atbilstoši jāsanumurē. Šāda pieeja nodrošina ērtu pārskatāmību un uzraudzību.

1.piemērs

1.tabula

Ilgtermiņa prioritāšu un vidēja termiņa prioritāšu saskaņotība

Pašvaldības ilgtermiņa attīstības stratēģija	Pašvaldības attīstības programma
Ilgtermiņa prioritātes	Vidēja termiņa prioritātes
Labi sasniedzama pašvaldība	Transporta infrastruktūras uzlabojumi un attīstība. Ērtas un pieejamas transporta sistēmas attīstība.
Augsts iedzīvotāju izglītības un dzīves līmenis	Pievilcīgu dzīves vides standartu nodrošināšana. Izglītības iestāžu modernizācija.

73. Izvirzot vidēja termiņa prioritātes, ir jādefinē vidēja termiņā sasniedzamie rezultāti, kas raksturo šo prioritāšu izpildi.

74. Par vidējā termiņā sasniedzamajiem rezultātīvajiem rādītājiem var izmantot politikas rezultātu (*outcomes*) rādītājus (plašāk par rādītājiem skat. XII nodaļu).

1.ieteikums

2.tabula

Prioritāšu novērtēšanai vidējā termiņā sasniedzamie rezultāti

Rādītājs	Bāzes gads	Pašreizējā vērtība	20**.gadā sasniedzamais rezultāts	Avots
Vidēja termiņa prioritāte nr.1				
Vidēja termiņa prioritāte nr.2				

Pilsētas vidējā termiņā sasniedzamie rezultāti

Rādītājs	Bāzes gads	Pašreizējā vērtība	2027.gadā sasniedzamais rezultāts	Avots
Infrastruktūra				
Ielu infrastruktūras struktūra	2020	Asfaltētās – 50% Grantētās – 30% No jauna būvējamās – 20%	Asfaltētās – 70% Grantētās – 20% No jauna būvējamās – 10%	Pilsētas pašvaldība
Ūdensapgādes infrastruktūra	2020	86% iedzīvotāji pieslēgti pie centralizētās ūdensapgādes sistēmas	90% iedzīvotāji pieslēgti pie centralizētās ūdensapgādes sistēmas	SIA „Ūdens”

Rīcības virzieni un risināmie uzdevumi

75. Rīcības virzieni ir konkrētu pasākumu kopums, kas ir izvirzīts noteikto vidēja termiņa prioritāšu sasniegšanai.
76. Lai nodrošinātu, ka tiek izstrādātas īstenojamas attīstības programmas, stratēģiskās daļas izstrādes gaitā, galvenokārt izstrādājot konkrētus rīcības virzienus un uzdevumus, tās izstrādātājiem ir jābūt informētiem par īstenošanas iespējām, it īpaši par jebkuriem sarežģījumiem. To iespējams panākt, rīcības virzienu izstrādi uzticot vai rīcības virzienu izstrādē iesaistot to institūciju pārstāvjus, kuri būs iesaistīti uzdevumu izpildē.
77. Risināmie uzdevumi ir iniciatīvu un rīcību kopums, kas ir izvirzīti noteikto rīcības virzienu īstenošanai, nodrošinot savstarpēji papildinoša un kompleksa atbalsta mehānisma izveidi. Tie ir skaidri definēti, izmērāmi un pārbaudāmi.

Stratēģiskā matrica vidēja termiņa prioritātes nr.1 (VTP1) īstenošanai

Vidēja termiņa prioritāte 1 (VTP 1)	Rīcības virzieni (RV)	Uzdevumi (U)
VTP1: Izglītots, konkurētspējīgs, vesels, sociāli aktīvs un radošs iedzīvotājs	RV1: Kvalitatīva izglītība visa mūža garumā	U1: Paaugstināt izglītojamo mācīšanas, mācīšanās un zināšanu apguves kvalitāti
		U2: Pilnveidot un attīstīt mūsdienu prasībām atbilstošu izglītības piedāvājumu: mācību programmas un materiāltehnisko bāzi
		U3: Paaugstināt pedagogu kompetenci, prasmes un inovatīvo darbību
		U4: Paplašināt izglītības iespējas dažādām iedzīvotāju, t.sk. sociālā riska grupām

6.2. Attīstības programmas saskaņotība un pēctecība

78. Izstrādājot plānošanas reģiona attīstības programmu, ir jāizvērtē iepriekš izstrādātā attīstības programma, attiecīgajā plānošanas reģionā ietilpstošo vietējo pašvaldību attīstības programmas, kā arī citu (galvenokārt blakus esošo) plānošanas reģionu attīstības programmas un jānodrošina atbilstība šādiem plānošanas dokumentiem:
- NAP 2021.-2027.;
 - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijai;
 - Reģionālās politikas pamatnostādnēm 2021.-2027.gadam.
79. Plānošanas reģiona/pašvaldības attīstības programmai ir jāparedz NAP 2021.-2027. stratēģijas īstenošana, sekmējot virzību uz zināšanām balstītas ekonomikas attīstību.
80. Plānošanas reģiona attīstības programmā iepriekšminētā sasaiste ar plānošanas reģionā ietilpstošo vietējo pašvaldību attīstības programmām ir jāatspoguļo, atsaucoties uz konkrētām vietējām atšķirībām un dažādu vietu lomu, kas atspoguļota attīstības programmās - kādi ir vietējie resursi, to stiprās un vājās puses utt. Tam nevajadzētu būt vienkārši vietējās attīstības programmās atspoguļoto prioritāšu apkopojumam, bet gan dažādo reģiona vietu dažādo lomu stratēģiskai analīzei, piemēram, pašvaldības un to lomas: pakalpojumu centri, universitāšu pilsētas, tūrisma galamērķi utt.
81. Izstrādājot pašvaldības attīstības programmu, ieteicams izvērtēt iepriekš izstrādāto pašvaldības attīstības programmu, to vietējo pašvaldību attīstības programmas, ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un teritorijas plānojumus, ar kurām robežojas attiecīgā vietējā pašvaldība un jānodrošina atbilstība šādiem plānošanas dokumentiem:
- plānošanas reģiona attīstības programmai;
 - vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam;
 - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijai.

4.piemērs

5.tabula

Novada attīstības programmas atbilstība Rīgas plānošanas reģiona attīstības programmai

Rīgas plānošanas reģiona attīstības programma	Novada attīstības programma
<p>Prioritāte Nr.2 “Kopienas un to pašpietiekamība” RV 2.1. Sociālā plānošana un sabiedrības rīcībspējas stiprināšana RV 2.2. Kopienas iniciatīvu un attīstītāju institūciju veicināšana</p> <p>Prioritāte 3. Elastīga un izcila izglītība RV 3.1. Fizisko aktivitāšu infrastruktūras attīstīšana pamata, vidējās un profesionālās izglītības iestāžu tīklā</p>	<p>Prioritāte Nr.1 ”Publisko pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošana” RV 1. Daudzveidīgas un kvalitatīvas izglītības pieejamība RV 2. Kvalitatīvi un daudzveidīgi kultūras pakalpojumi RV 3. Sociālā aizsardzība, veselības aprūpe un drošība RV 4. Sports, aktīvā atpūta un jaunatnes politika</p>

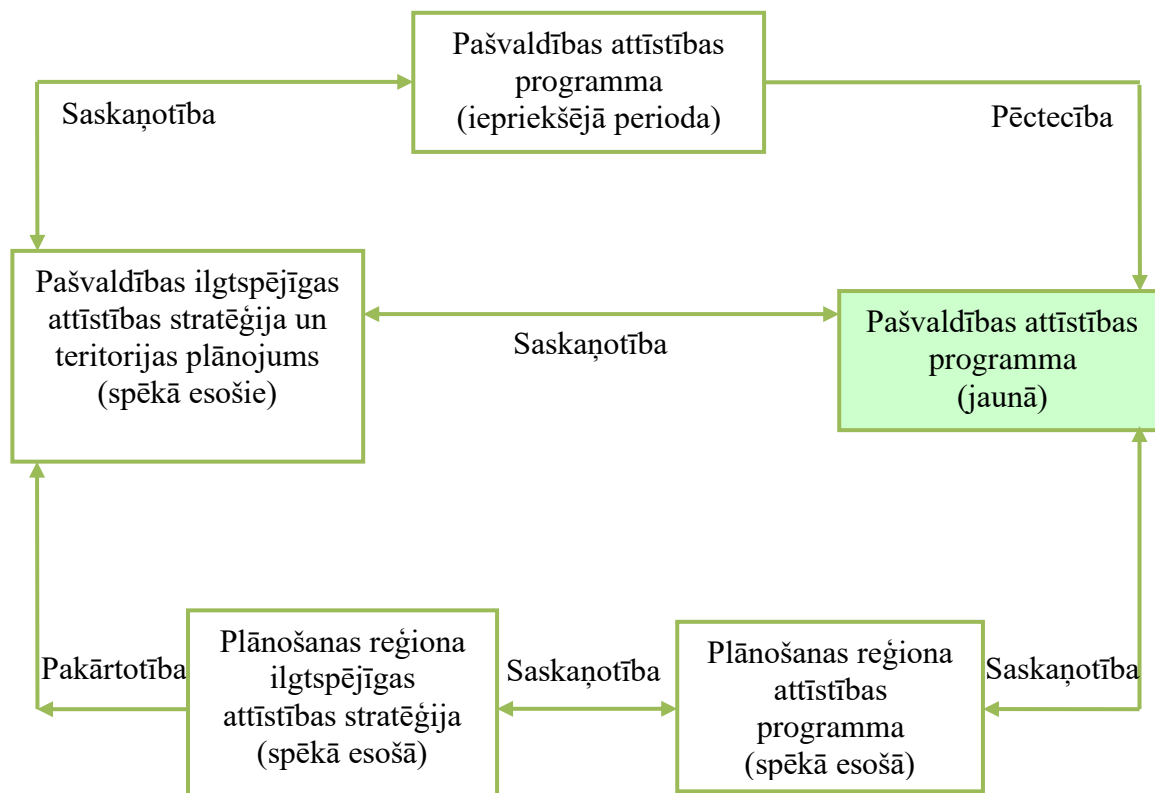
82. Plānošanas reģionu attīstības plānošanas dokumenti ir galvenā saikne starp nacionāla un vietēja līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem. Tāpēc, izstrādājot vietēja līmeņa attīstības programmu, ir jānodrošina cieša saskaņotība tieši ar plānošanas reģionu attīstības plānošanas dokumentiem. Tajos skaidri jāapraksta vietējā līmeņa resursi un to šā brīža vai iecerētais devums, tāpat arī jābūt informācijai par specifiski vietēja rakstura problēmām, kā arī skaidri jādefinē tās izpildītāju atbildības joma.
83. Ja pašvaldības attīstības programmas izstrādes laikā tiek konstatēts, ka nav izstrādāta attiecīgā plānošanas reģiona attīstības programma, tad ir nepieciešams vērsties attiecīgajā plānošanas reģionā, lūdzot sniegt nosacījumus konkrētās pašvaldības attīstības programmas izstrādei. Plānošanas reģiona viedoklis par konkrētās pašvaldības vidēja termiņa uzstādījumu atbilstību plānošanas reģiona uzstādījumiem tiek sniegts, plānošanas reģionam sagatavojot atzinumu par konkrētās attīstības programmas 1.redakciju.
84. Pēctecība – attīstības programmas izstrādes gaitā tiek izmantoti līdz šim sagatavotie un politikas veidošanas procesā izmantotie plānošanas dokumenti gan nacionālā, gan reģionālā, gan vietējās pašvaldības līmenī.
85. Attīstības programmas izstrādes gaitā jāievēro pašvaldības vēsturiskās attīstības specifika un piedāvātie risinājumi jāizvērtē no vēsturiskās pēctecības viedokļa.
86. Pašvaldībām ieteicams, izstrādājot attīstības programmas, ievērot Vietējo rīcības grupu stratēģijas, kā arī ciemu/ kopienu attīstības plānus, ja tādi ir izstrādāti, vienlaikus paredzot atbalstu sabiedrības iniciatīvu īstenošanai.
87. Ieteicams ievērtēt arī starptautiskā un ES līmenī pieņemtos politikas dokumentus teritoriālās attīstības jomā, tādus kā: jaunā Pilsētprogrammas – HABITAT III²⁸, Eiropas Savienības Pilsētprogramma²⁹, atjaunotā Leipcigas harta³⁰, Teritoriālās attīstības darba kārtība 2030³¹.

²⁸ *The New Urban Agenda – HABITAT III, 2016*, <http://habitat3.org/the-new-urban-agenda/>

²⁹ *Urban Agenda for the EU, 2016*,

³⁰ https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/EN/themen/building-housing/city-housing/new-leipzig-charta.pdf?__blob=publicationFile&v=3

³¹ https://www.territorialagenda.eu/files/agenda_theme/agenda_data/Territorial%20Agenda%20documents/TerritorialAgenda2030_201201.pdf

5.attēls Plānošanas reģiona un vietējās pašvaldības plānošanas dokumentu saskaņotība un pārticība

7. RĪCĪBAS PLĀNS UN INVESTĪCIJU PLĀNS

(Attīstības programmas izstrādes 3.posms)

88. Attīstības programmas izstrādes trešais posms – rīcības plāna un investīciju plāna izstrāde – ir saistīta ar konkrētu darbību un investīciju projektu noteikšanu un to sasaisti ar izpildītājiem un finanšu resursiem.
89. Pašvaldības attīstības programmā ir iespējams iekļaut gan atsevišķu rīcības plānu un arī investīciju plānu, gan arī kopīgu rīcības un investīciju plānu.
90. Rīcības plānā norāda darbības, kuras ir saistītas ar pašvaldības, tās iestāžu un kapitālsabiedrību veikto publisko pakalpojumu nodrošināšanu, publiskās infrastruktūras ikdienas uzturēšanu un remontēšanu (izņemot kapitālo remontu), mazvērtīgā inventāra iegādi (piemēram, līdz 500 eiro par vienību), izmaksātajiem sociālajiem pabalstiem u.tml. Investīciju plānā norāda investīciju projektus, kurus finansē (pašvaldības budžets, aizņēmums Valsts kasē u.tml.), vai kuriem finansējumu piesaista (ES fondi, ārvalstu finanšu instrumenti u.tml.) pašvaldība, bet īstenošanu veic privātie pakalpojumu sniedzēji: publiskās infrastruktūras būvniecība un to kapitālie remontu, pamatlīdzekļu iegāde, IT sistēmu izstrāde un ieviešana u.tml.). Ja izstrādā kopīgu rīcības un investīciju plānu, tad tajā iekļauj darbības un arī investīciju projektus.
91. Ņemot vērā, ka rīcības plāns un investīciju plāns tiek izstrādāts pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai, tajos ieteicams iekļaut arī konkrētajā teritorijā plānotās nacionāla un reģionāla līmeņa iestāžu un kapitālsabiedrību darbības un investīciju projektus.
92. Plānošanas reģiona attīstības programmā iekļauj rīcības plānu, kur vienuviet iekļauj plānotās darbības un investīciju projektus.
93. Pašvaldībai rīcības plāna un investīciju plāna aktualizācija jāveic ne retāk kā reizi gadā³², ievērojot pašvaldības budžetu kārtējam gadam, savukārt plānošanas reģionam rīcības plāna aktualizācija ir jāveic ne retāk kā reizi trīs gados³³.
94. Rīcības plāna un investīciju plāna aktualizācijas procesā publiskā apspriešana un iesniegšana institūcijām atzinuma sniegšanai nav nepieciešama. Pēc rīcības plāna un investīciju plāna aktualizēšanas jāpieņem domes lēmums par aktualizētā investīciju plāna stāšanos spēkā, un līdzīgi kā par jebkuru domes lēmumu, jāinformē sabiedrība. Institūciju iesaiste aktualizācijas procesā ir jānodrošina gadījumos, ja to nosaka normatīvie akti, piemēram, saistībā ar kāda finansējuma piešķiršanu.
95. Aktualizēto rīcības plānu un investīciju plānu apstiprina ar pašvaldības domes/plānošanas reģiona attīstības padomes lēmumu.
96. Pēc lēmuma pieņemšanas par aktualizētā rīcības plāna vai investīciju plāna stāšanos spēkā, pašvaldībai, līdzīgi kā par jebkuru domes pieņemto lēmumu, ir jāinformē sabiedrība.
97. Daugavpils valstspilsētas un jaunizveidojamā Augšdaugavas novada, Liepājas valstspilsētas un jaunizveidojamā Dienvidkurzemes novada, Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada, Jelgavas valstspilsētas un jaunizveidojamā Jelgavas novada, Rēzeknes valstspilsētas un jaunizveidojamā Rēzeknes novada pašvaldībām ir jāizstrādā kopīga attīstības programma. Kopīgajā attīstības programmā iekļauj rīcības plānu (valstspilsētai) un rīcības plānu (novadam), investīciju plānu (valstspilsētai) un investīciju plānu (novadam).

³² Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr.628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 73.punkts

³³ Ministru kabineta 2013.gada 16.jūlija noteikumu Nr.402 „Noteikumi par plānošanas reģionu teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 27.punkts

Attīstības programmas sasaiste ar budžetu

98. Pašvaldību iespējas savu prioritāšu ieviešanā ir ievērojamas – visu pašvaldību budžetu (pamatbudžets un speciālais budžets) ieņēmumu kopsumma pārsniedz 2,96 miljardus eiro³⁴, būtiska loma ir arī pašvaldību rīcībā esošajiem cilvēkresursiem, jo pašvaldībās un pašvaldību iestādēs (izglītības, kultūras un sporta iestādes, pašvaldības policija, pansionāti u.c.) strādā vairāk par 115 000 darbiniekiem³⁵.
99. Lai pašvaldības attīstība nenotiktu haotiski, un tās ilgtermiņa attīstība netiktu atstāta novārtā, risinot ikdienišķas problēmas, ir jānodrošina cieša attīstības programmas un pašvaldības budžeta savstarpējā sasaiste:
- attīstības programmas izstrādes un aktualizēšanas procesā ir jāņem vērā pašvaldības reālās finansiālās iespējas,
 - pašvaldības budžeta izstrādes procesā ir jāņem vērā attīstības programmas stratēģiskie uzstādījumi, ka arī attīstības programmā iekļautās prioritārās darbības un projektu idejas.
100. Pašvaldībā prioritārās darbības un investīciju projekti var tikt finansēti no:
- pašu līdzekļiem, piemēram, darbības, kuras veic administrācijas speciālisti, kultūras, izglītības un citu iestāžu darbinieki;
 - citu finanšu avotiem, piemēram, darbības, kuras tiek veiktas par pašvaldības kapitālsabiedrību nopelnītajiem vai piesaistītajiem līdzekļiem, ES fondu, ārvalstu finansējuma, valsts budžeta līdzekļiem un kredītos iegūtajiem līdzekļiem.
101. Plānošanas reģiona attīstības programmas īstenošana pašreizējā situācijā ir ierobežota, jo plānošanas reģionam nav sava finansējuma, un saskaņā ar Reģionālās attīstības likumu tā finansēšanas avoti var būt šādi:
- valsts budžeta dotācijas plānošanas reģionu atbalstam un citas valsts budžeta dotācijas;
 - pašu ieņēmumi, tai skaitā ieņēmumi no plānošanas reģiona sniegtajiem maksas pakalpojumiem;
 - dotācija no pašvaldību budžetiem saskaņā ar pašvaldību un plānošanas reģiona noslēgtajiem līgumiem;
 - ES un citi ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļi;
 - ziedojumi un dāvinājumi.
102. Attīstības programma ir arī labs instruments ikgadējā budžeta izstrādē, jo:
- dod iespēju precīzi saprast katras plānotās darbības vai projekta idejas sasaisti ar pašvaldības stratēģiskajiem uzstādījumiem,
 - investīciju plāna un rīcības plāna struktūra ir pietiekami detalizēta, lai varētu precīzi izvērtēt katra finanšu pieprasījuma būtību un nepieciešamību,
 - dod iespēju vienkopus redzēt visu iestāžu un pašvaldības struktūrvienību plānoto darbību un investīciju projektu savstarpējo papildinātību,
 - MS Excel programmā izstrādāts investīciju plāns un rīcības plāns dod iespēju ātri izanalizēt plānoto ieguldījumu apjomu katrā pašvaldības teritoriālajā vienībā (pagastā vai valstspilsētas apkaimē) un arī pa jomām, u.tml.
103. Investīciju plānu un rīcības plānu ieteicams vispirms sastādīt pa atsevišķām tēmu grupām, kuru izstrādē tiek piesaistīti konkrēto darbību un investīciju projektu īstenotāji, un pēc tam tos

³⁴ Finanšu ministrijas dati par pašvaldību pamatbudžetu izpildi 2020.gadā

³⁵ Latvijas Vēstnesis infografika "Cik liela ir valsts pārvalde". Dati bez pašvaldību kapitālsabiedrībām un komercsabiedrībām, kur pašvaldību daļa pārsniedz 50%

var strukturēt atbilstoši noteiktajām prioritātēm un rīcības virzieniem. Tādejādi process, kurā panākta vienošanās par investīciju plānu un rīcības plānu, var veicināt citu institūciju ieinteresētību ne tikai attiecībā uz atsevišķām darbībām un investīciju projektiem, bet par attīstības virzību kopumā.

104. Ja pašvaldības ikgadējā budžetā nav paredzēti līdzekļi atsevišķu konkrētajā gadā paredzēto darbību vai investīciju projektu īstenošanai, tad ir jāveic rīcības plāna vai investīciju plāna aktualizācija, lai nodrošinātu, ka tajos ir iekļauta precīza informācija.
105. Ja pašvaldības budžetā tiek veikti grozījumi, tad tā sasaistes nodrošināšanai ar rīcības plānu un investīciju plānu, ieteicams uz konkrēto domes sēdi virzīt apstiprināšanai arī lēmumprojektu par atbilstoši izmaiņu veikšanu arī investīciju plānā vai rīcības plānā, piemēram, „Precizēt investīciju plāna projekta ideju Nr.115, to izsakot šādā redakcijā – “...”, vai „iekļaut investīciju plānā jaunu projekta ideju Nr.115a. šādā redakcijā – “...”.

7.1. Rīcības plāns

106. Attīstības programmas izstrāde nav pašmērķis, tāpēc lai plānošanai veltītie resursi sniegtu pozitīvus rezultātus, ir jāizstrādā detalizēts rīcības plāns vismaz trīs gadu periodam. Rīcības plānā svarīgi darbības plānot saskaņā ar tuvāko gadu laikā pieejamajiem resursiem, jo tikai koncentrēšanās uz svarīgākajām darbībām var veicināt vēlāmā rezultāta sasniegšanu, pēctecības un nepārtrauktības nodrošināšanu.
107. Daugavpils valstspilsētas un jaunizveidojamā Augšdaugavas novada, Liepājas valstspilsētas un jaunizveidojamā Dienvidkurzemes novada, Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada, Jelgavas valstspilsētas un jaunizveidojamā Jelgavas novada, Rēzeknes valstspilsētas un jaunizveidojamā Rēzeknes novada pašvaldībām ir jāizstrādā kopīga attīstības programma. Kopīgajā attīstības programmā iekļauj rīcības plānu (valstspilsētai) un rīcības plānu (novadam). Gan valstspilsētas, gan novada rīcības plānos ietver kopīgās un atšķirīgās darbības.
108. Pašvaldības rīcības plānu aktualizē ne retāk kā reizi gadā (nemainot attīstības programmas stratēģisko daļu), tāpēc rīcības plānu ieteicams iekļaut attīstības programmā kā atsevišķu pielikumu.

Rīcības plāna struktūra

109. Pašvaldības rīcības plānā iekļauj plānotās darbības, kas ir paredzētas attīstības programmas stratēģiskajā daļā noteikto uzdevumu ieviešanai. Tāpat rīcības plānā norāda iznākuma rezultatīvos rādītājus, atbildīgos par darbību īstenošanu, indikatīvos finansējuma avotus un, ja iespējams, indikatīvo nepieciešamā finansējuma apjomu. Plānošanas reģionu rīcības plānā tiek iekļauti arī investīciju projekti.

5.piemērs

6.tabula

Pilsētas rīcības plāns 1.uzdevuma(U1) realizēšanai

Darbības	Iznākuma (output) rezultatīvie rādītāji	Ieviešanas periods	Finanšu avoti un resursi	Atbildīgais par īstenošanu (sadarbības partneri)
RV1.1: Iedzīvotāju labklājības veicināšana				
U1.1.1.: Konkurētspējīga izglītība, prasmju attīstīšana un nodarbinātības iespēju paplašināšana				

1.Nodrošināt pilsētā deklarētos bērnus ar vietu pirmsskolas izglītības iestādēs no pusotra gada vecuma vai līdzvērtīgu alternatīvu pakalpojumu, tai skaitā atbalstīt privāto pirmsskolas izglītības iestāžu darbību	Pilsētā deklarēto 75 bērnu nodrošināšana ar vietu pirmsskolas izglītības iestādēs no pusotra gada vecuma vai līdzvērtīgu alternatīvu pakalpojumu, t.sk. atbalsts privāto pirmsskolas izglītības iestāžu darbībai	Pastāvīgi	148 500 (pašvaldības budžets, valsts budžets)	Izglītības pārvalde
2.Veicināt izglītojamo iesaistīšanos mācību uzņēmumu veidošanā un biznesa iemaņu iegūšanā	Mācību uzņēmumu organizēšana vidusskolā un 3 pamatskolās	Pastāvīgi	2100 (ES finansējums; Pašvaldības budžets, valsts budžets; cits)	Izglītības pārvalde
3.Nodrošināt izglītības iestādēm sporta aktivitātēm nepieciešamo infrastruktūru un inventāru (sporta zāles, sporta inventāru, sporta laukumus)	Sporta zāļu remonts un labiekārtošana (NATO šķēršļu joslas izveide pie vidusskolas)	2021	6000 (Valsts budžets, pašvaldības budžets)	Izglītības pārvalde

110. Rīcības plānā pašvaldības drīkst iekļaut arī citas noderīgas papildus kolonnas, piemēram, īstenošanas vieta jeb teritorija (novadā – pagasts vai pilsēta, savukārt valstspilsētā – pilsētas daļa, apkaime) u.c.

111. Būtiskākais, kam jāpievērš uzmanība rīcības plāna izstrādes un aktualizācijas procesā ir:

- Rīcības plānā iekļauj konkrētas un izmērāmas, nevis vispārīgi nodefinētas darbības;
- Rīcības plānu izstrādā vismaz trīs gadu periodam, tāpēc katrai rīcības plānā iekļautajai darbībai ir jābūt skaidri saprotamam tās statusam – jau īstenota, konkrētajā gadā īstenojama, vai vēl neuzsākta (t.sk. darbības, kurām nav pieejams finansējums). Šo principu ir iespējams ievērot, ja precīzi tiek aizpildīta rīcības plāna kolonna “ieviešanas periods”, savukārt daļa pašvaldību atšķirīgā ieviešanas statusā esošas darbības nodala, tās iekrāsojot atšķirīgās krāsās;
- Katrai rīcības plānā iekļautajai darbībai ir precīzi jānorāda atbildīgais par tās īstenošanu – konkrēta pašvaldības struktūrvienība, iestāde vai kapitālsabiedrība. Par katru pašvaldības struktūrvienību, iestādi un kapitālsabiedrību rīcības plānā iekļauj vismaz dažas darbības ar izmērāmiem iznākuma rādītājiem.

112. Rīcības plānā iekļautajām darbībām ir jānosaka izmērāmi īstermiņa sasniedzamie iznākuma rezultāti, kas raksturo šo darbību izpildi konkrētā laika periodā. Jau iznākuma rādītāju noteikšanas laikā ir jāņem vērā, ka vēlāk būs jāizstrādā uzraudzības pārskats par attīstības programmas ieviešanu, tāpēc vienīgi izmērāmi rezultāti var palīdzēt saprast, kāds ir darbību ieviešanas progress. Par darbību sasniedzamajiem rezultātiem rādītājiem izmanto iznākuma (output) rezultātīvos rādītājus.

113. Rīcības plānā iekļautajām darbībām vienmēr vajadzētu ietvert precīzu ieviešanas periodu, kas ir gan reāls, gan pietiekami konkrēts. Tas ir ļoti būtiski, plānojot institūciju darbu un arī veicot attīstības programmas uzraudzību.

114. Rīcības plānā iekļautajām darbībām ir jānorāda to īstenošanas finansēšanas avoti un, ja iespējams, indikatīvo nepieciešamā finansējuma apjoms.

115. Katras rīcības plānā iekļautās darbības īstenošanai ir nepieciešams norādīt vismaz vienu konkrētu struktūrvienību, iestādi, kapitālsabiedrību vai personu, kas būs atbildīga par darbības īstenošanu vai īstenošanas koordināciju. Tas nenozīmē, ka šai institūcijai vai personai ir jādara

viss, ko paredz rīcības plāns, bet to, ka ir jābūt kādam, kurš ir atbildīgs, lai plānotās darbības tiek īstenotas un lai atgādinātu iesaistītajām pusēm viņu pienākumus u.tml.

116. Ja rīcības plānā plānota jauna, specifiska darbība, tad par īstenošanu atbildīgo personu vai personu grupu izvēlas atkarībā no pasākuma izpildei atbilstošākās struktūrvienības, iestādes vai darbinieka kompetences.

7.2. *Investīciju plāns*

117. Investīciju plānā pašvaldības iekļauj projektu idejas vismaz 3 gadiem, un to nepieciešams aktualizēt vismaz reizi gadā³⁶ (nemainot attīstības programmas stratēģisko daļu), ņemot vērā tā izpildes progresu un kārtējam gadam apstiprināto budžetu. Aktualizēto investīciju plānu apstiprina ar domes lēmumu.
118. Investīciju plānā atspoguļo visas plānotās investīcijas pašvaldības attīstības veicināšanai – gan pašvaldības investīcijas, gan investīcijas, ko plānots piesaistīt ES, ārvalstu un nacionālā atbalsta ietvaros. Tajā tiek attēloti visi pašvaldības attīstības projekti vai projektu idejas, kas realizējamas, lai sasniegtu stratēģiskajā daļā izvirzītās vidēja termiņa prioritātes.
119. Daugavpils valstspilsētas un jaunizveidojamā Augšdaugavas novada, Liepājas valstspilsētas un jaunizveidojamā Dienvidkurzemes novada, Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada, Jelgavas valstspilsētas un jaunizveidojamā Jelgavas novada, Rēzeknes valstspilsētas un jaunizveidojamā Rēzeknes novada pašvaldībām ir jāizstrādā kopīga attīstības programma. Kopīgajā attīstības programmā iekļauj investīciju plānu (valstspilsētai) un investīciju plānu (novadam). Gan valstspilsētas, gan novada investīciju plānos ietver kopīgos un atšķirīgos investīciju projektus.
120. Investīciju plāns ietver šādu informāciju par projektu idejām:
- projekta pamatojums – saistība ar attīstības programmas noteiktajām vidēja termiņa prioritātēm, rīcības virzieniem un uzdevumiem;
 - projekta idejas plānotais īstenošanas termiņš;
 - atbildīgais par projekta idejas īstenošanu (lielākās pašvaldībās norādot konkrētu struktūrvienību, iestādi vai kapitālsabiedrību, savukārt mazākās pašvaldībās norādot atbildīgās personas amatu, piemēram, projekta speciālists vai uzņēmējdarbības speciālists u.tml.);
 - projekta idejas īstenošanai nepieciešamais indikatīvais finansējuma apjoms un avoti;
 - projekta idejas ieviešanas gaitā sasniedzamie iznākuma rezultāti.
121. Investīciju plānā pašvaldības drīkst iekļaut arī citas noderīgas papildus kolonnas, piemēram:
- teritorija (novadā – pagasts vai pilsēta, savukārt valstspilsētā – pilsētas daļa jeb apkaime),
 - pie finansējuma avotiem atsevišķi izdalīt kolonnu par pašvaldības ņemtajiem kredītīdzekļiem, vai arī ES fondu finansējumu, valsts finansējumu,
 - papildinātība ar citiem projektiem (norādīt projekta N.p.k.),
 - joma (energoefektivitāte, transporta infrastruktūra, teritorijas labiekārtošana, vides aizsardzība),
 - u.c.
122. Būtiskākais, kam jāpievērš uzmanība investīciju plāna izstrādes un aktualizēšanas procesā ir:

³⁶ Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr.628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 73.punkts

- Investīciju plānu izstrādā vismaz trīs gadu periodam, tāpēc katrai tajā iekļautajai investīciju projektu idejai ir jābūt skaidri saprotamam tās statusam – jau īstenota, konkrētajā gadā īstenojama, vai vēl neuzsākta (t.sk. projektu idejas, kurām nav pieejams finansējums). Šo principu ir iespējams ievērot, ja precīzi tiek aizpildīta rīcības plāna kolonna “ieviešanas periods”, savukārt daļa pašvaldību atšķirīgā ieviešanas statusā esošas investīciju projektu idejas nodala, tās iekrāsojot atšķirīgās krāsās;
- Katrai investīciju plānā iekļautajai projekta idejai ir precīzi jānorāda atbildīgais par tās īstenošanu – konkrēta pašvaldības struktūrvienība, iestāde vai kapitālsabiedrība;
- Investīciju plāna izstrādē maksimāli jāiesaista pašvaldības struktūrvienības un iestādes, Attīstības nodaļas vai attīstības plānotāja loma ir šo procesu koordinēt;
- Jāaktualizē ne retāk kā reizi gadā, vislabāk izstrādāt un apstiprināt reizē ar budžetu.

7.3. Apvienotais rīcības un investīciju plāns

123. Apvienotajā rīcības un investīciju plānā atspoguļo visas plānotās investīcijas un darbības attīstības programmas stratēģiskajā daļā noteikto uzdevumu ieviešanai.
124. Darbā ar apvienoto rīcības un investīciju plānu ievēro tos pašus principus, kas ir jāņem vērā atsevišķa rīcības plāna un investīciju plāna izstrādē, un ir aprakstīta iepriekšējās nodaļās.
125. Būtiskākais, kam jāpievērš uzmanība apvienotā rīcības un investīciju plāna izstrādes un aktualizēšanas procesā ir:
 - Jānodrošina iespēja nodalīt investīciju projektus no plānotajām darbībām;
 - Investīciju projektiem ir jānorāda finansējuma apjoms un tā avoti, savukārt darbībām darbībām finansējuma apjoma norādīšana ir ieteicama, bet nav obligāta.

2.ieteikums

7.tabula

Investīciju plāns³⁷										
N.p.k.	Projekta nosaukums ³⁸	Indikatī vā summa kopā	Finanšu instruments ³⁹			2021.gads		Projekta plānotie darbības rezultāti un to rezultatīvie rādītāji	Projekta īstenošanas periods	Atbildīgais par projekta īstenošanu (sadarbības partneri ⁴⁰)
			Pašvaldības budžets	ES fondu un cits ārējais finansējums	Citi finansējuma avoti ⁴¹	Pašvaldības budžets	Pašvaldības ņemtie kredītīdzekļi			
Atbilstība vidēja termiņa prioritātēm ⁴²										
1.	<i>Projekta ideja</i>									
2.	<i>Projekta ideja</i>									
...										

3.ieteikums

8.tabula

Rīcības un investīciju plāns										
N.p.k.	Projekta/darbības nosaukums	Indikatī vā summa kopā	Finanšu instruments			2021.gads		Plānotie darbības rezultāti un to rezultatīvie rādītāji	Īstenošanas periods	Atbildīgais par īstenošanu (sadarbības partneri)
			Pašvaldības budžets	ES fondu un cits ārējais finansējums	Citi finansējuma avoti	Pašvaldības budžets	Pašvaldības ņemtie kredītīdzekļi			
Atbilstība vidēja termiņa prioritātēm										
1.										
2.										
...										

³⁷ Investīciju plānu drīkst papildināt ar papildus pašvaldībai nepieciešamu informāciju.

³⁸ Pie projekta nosaukuma ieteicams norādīt finansējuma avotu, piemēram, Lielās ielas rekonstrukcija (SAM 5.6.2.).

³⁹ Projekta idejas kopējo summu veidojošos finanšu instrumentus nepieciešams norādīt, lai varētu identificēt, vai projekta īstenošanai ir paredzētas konkrētas finanses, vai arī plānots to iegūt pretendējot uz atbalstu ES fondu, ārvalstu finansējuma, valsts investīciju u.c. atbalsta rīku ietvaros.

⁴⁰ Jānorāda vien investīciju projektā tieši iesaistītie sadarbības partneri, tāpēc individuāli realizējamajiem investīciju projektu neko nenorāda

⁴¹ Valsts budžeta finansējums, privātais finansējums u.tml.

⁴² Nepieciešams norādīt, lai identificētu plānoto investīciju atbilstību attīstības programmai.

Privātajam sektoram un NVO ieteicamo projekta ideju atspoguļošana

126. Ņemot vērā, ka attīstības programma tiek izstrādāta teritorijas attīstības veicināšanai, pašvaldībām ir lietderīgi investīciju plānā iekļaut arī nozīmīgākās projektu idejas, ko apņēmušies īstenot privātā sektora vai NVO pārstāvji.
127. Ja privātajam sektoram un NVO ieteicamās projekta idejas ir skaidri zināmas, tad pašvaldībām šo sadaļu ir ieteicams integrēt investīciju plānā (skat. 9.tabulu) savukārt, ja ir zināms vienīgi pašvaldības redzējums par privātā sektora vai NVO pārstāvju lomu teritorijas attīstībā, ir lietderīgi investīciju plānā izveidot atsevišķu sadaļu, kur norāda turpmākajos gados ieteicamos projektus privātā sektora un NVO pārstāvjiem. Šādas projektu idejas ir ieteicams atspoguļot atsevišķā sadaļā (skat. 10.tabulu).

9.tabula

2021.-2027.gadu periodam ieteicamie projekti privātajā sektorā, kuri nesīs sociāli ekonomisku labumu novada attīstībai

N.p.k.	Projekta nosaukums	Indikatīvā summa kopā	Finanšu instruments			2021.gads		Projekta plānotie darbības rezultāti un to rezultatīvie rādītāji	Projekta īstenošanas periods	Atbildīgais par projekta īstenošanu (sadarbības partneri)
			Pašvaldības budžets	ES fondu un cits ārējais finansējums	Citi finansējuma avoti	Pašvaldības budžets	Pašvaldības ņemtie kredīt līdzekļi			
<i>Vidēja termiņa prioritāte Nr.3: Novada konkurētspējas palielināšana (uzņēmējdarbības veicināšana un efektīva pārvaldība)</i>										
1.	Kempinga un laivu bāzes, pārceltuves izveide	400000						Kempinga un laivu bāzes, pārceltuves izveide upes krastā	2021-2023	
2.	Muzeja un specializēta putnu dārza izveide	350000						Nepabeigtās muzeja ēkas būvniecības pabeigšana, muzeja un putnu dārza izveide, teritorijas labiekārtošana	2021-2027	
...										

10.tabula

2021.-2027.gadu periodam ieteicamie projekti privātajā sektorā, kas nesīs sociāli ekonomisku labumu novada attīstībai

<i>Vidēja termiņa prioritāte Nr.1: Uzņēmējdarbībai un darbam nepieciešamo dzīves un darba prasmju, iemaņu, pašiniciatīvas un uzņēmējdarbības attīstīšana visa mūža garumā</i>
<i>1.1.Rīcības virziens</i>
Pamata dzīves prasmju un radošās domāšanas attīstība visiem bērniem (1-6 gadi)
IETEICAMO PROJEKTU PIEMĒRI:
<i>Bērnu vai bērnu un vecāku pamata dzīves prasmju nometņu organizēšana, radošo nometņu un/vai darbnīcu organizēšana, pamata dzīves prasmju un radošās domāšanas attīstības pasākumi uzņēmumu, biedrību, organizāciju darbinieku darbavietās, bērnu istabu veidošana ģimeņu labsajūtas nodrošināšanai</i>
<i>1.2.Rīcības virziens</i>
...
IETEICAMO PROJEKTU PIEMĒRI
...

8. INSTITŪCIJU SADARBĪBA UN SASKAŅOŠANAS PROCESS

128. Valsts un pašvaldības institūcijas piedalās attīstības programmas izstrādē, konsultējot un sniedzot informāciju par to kompetencē esošajiem jautājumiem.⁴³
129. Visus lēmumus, kas saistīti ar attīstības programmas izstrādi, pašvaldība un plānošanas reģions piecu darbdienu laikā pēc to spēkā stāšanās ievieto TAPIS, savā interneta vietnē, kā arī nodrošina informācijas pieejamību citos sabiedrībai pieejamos veidos, piemēram, informējot institūcijas un kaimiņu pašvaldības vai plānošanas reģionus, kuru var ietekmēt attīstības programmā ietvertie risinājumi, kā arī nepieciešamības gadījumā lūdz norādīt kontaktpersonu, lai varētu koordinēt datu izsniegšanu un nodrošināt institūciju līdzdalību.

8.1. Plānošanas reģiona attīstības programmas saskaņošana

130. Pēc attīstības programmas projekta pilnveidošanas, atbilstoši publiskās apspriešanas rezultātiem, plānošanas reģiona attīstības padome pieņem lēmumu par attīstības programmas iesniegšanu izvērtēšanai VARAM.
131. VARAM 30 darbdienu laikā sniedz atzinumu⁴⁴ par pilnveidotā projekta atbilstību normatīvo aktu prasībām un augstāka līmeņa teritorijas plānošanas dokumentiem. Nepieciešamības gadījumā VARAM attīstības programmas projekta izvērtēšanā iesaista arī citas valsts institūcijas.
132. Nepieciešamības gadījumā plānošanas reģiona attīstības padome drīkst pieņemt lēmumu⁴⁵ par attīstības programmas projekta iesniegšanu izvērtēšanai VARAM reizē ar attīstības programmas projekta nodošanu publiskajai apspriešanai.
133. Ja plānošanas reģions, izvērtējot atbildīgās ministrijas iebildumus un priekšlikumus, veic būtiskas izmaiņas⁴⁶ attīstības programmas projektā, tas pirms galīgās redakcijas apstiprināšanas nodrošina atkārtotu publisko apspriešanu, kas ilgst ne mazāk kā 14 dienas.

8.2. Pašvaldības attīstības programmas saskaņošana

134. Pašvaldība izstrādāto un apstiprināto attīstības programmas projektu (1.redakciju), reizē ar nodošanu publiskajā apspriešanā, nosūta arī attiecīgajam plānošanas reģionam, kas izvērtē tā atbilstību plānošanas reģiona plānošanas dokumentiem un normatīvo aktu prasībām. Plānošanas reģions atzinumu sniedz termiņā, kas sakrīt ar publiskās apspriešanas laiku⁴⁷.
135. Pēc plānošanas reģiona atzinuma saņemšanas pašvaldība izvērtē tajā izteiktos iebildumus un priekšlikumus, panākot vienošanos par to ņemšanu vai neņemšanu vērā. Ņemot vērā plānošanas reģiona sniegtos iebildumus, priekšlikumus un publiskās apspriešanas rezultātus, pieņem vienu no šādiem lēmumiem:
- precizēt attīstības programmas projektu;
 - apstiprināt attīstības programmu.

⁴³ MK 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr.628 51.punkts un MK 2013.gada 16.jūlija noteikumu Nr.402 18.punkts

⁴⁴ MK 2013.gada 16.jūlija noteikumu Nr.402 20.punkts

⁴⁵ VARAM aicina plānošanas reģionus jau publiskās apspriešanai laikā iesniegt plānošanas dokumentus izvērtēšanai VARAM, tādējādi būtiski samazinot plānošanas dokumentu izstrādei nepieciešamo laika periodu

⁴⁶ Par būtiskām izmaiņām uzskata galvenokārt izmaiņu veikšanu stratēģiskajā daļā iekļautajos vidēja termiņa uzstādījumos

⁴⁷ MK 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr.628 59.punkts

136. Ja pašvaldība, izvērtējot plānošanas reģiona iebildumus un priekšlikumus, veic būtiskas izmaiņas⁴⁸ attīstības programmas projektā, tā pirms galīgās redakcijas apstiprināšanas nodrošina atkārtotu publisko apspriešanu, kas ilgst ne mazāk kā trīs nedēļas⁴⁹, un informē plānošanas reģionu par veiktajiem precizējumiem.
137. Pašvaldībai piecu darbdienu laikā pēc attīstības programmas vai tās grozījumu apstiprināšanas tā ir jāievieto TAPIS un jāpublicē pašvaldības interneta vietnē.

9. SABIEDRĪBAS IESAISTE

138. Lai arī plānošanas reģionu/pašvaldību izpratne par sabiedrības iesaistīšanu ir ļoti atšķirīga, sabiedrības iesaistīšana, informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātuma nodrošināšana visos gadījumos ir tās pienākums.
139. Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5.pants nosaka attīstības plānošanas pamatprincipus, kas jāievēro attīstības plānošanas dokumentu izstrādē. Viens no tiem ir interešu saskaņotības princips - saskaņo dažādas intereses un ievēro attīstības plānošanas dokumentu pēctecību, nodrošina, lai tie nedublētos.
140. Sabiedrības līdzdalības kārtību plānošanas reģionu un pašvaldību attīstības plānošanas procesā nosaka 2009.gada 25.augusta MK noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”.
141. Sabiedrības pārstāvji var līdzdarboties attīstības programmas izstrādē, piedaloties sabiedriskajās apspriedēs, iesaistoties darba grupās, vai arī attīstības programmas izstrādes laikā par to paužot savu viedokli (mutvārdos, rakstiski). Sabiedrības līdzdalība ir iespējama šādos attīstības plānošanas dokumentu izstrādes posmos:
- attīstības plānošanas procesa ierosināšanā (tai skaitā, problēmu konstatēšanā un politikas alternatīvu noteikšanā) - veicot anketēšanu,
 - attīstības programmas izstrādē - iesaistoties tematiskajās darba grupās, piedaloties publiskajā apspriešanā un sabiedriskajā apspriedē,
 - lēmuma pieņemšanas procesā lēmēj institūcijas noteiktajā kārtībā,
 - attīstības programmas ieviešanā,
 - attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas uzraudzībā un novērtēšanā,
 - attīstības programmas aktualizācijā.
142. Plānošanas reģions/pašvaldība sabiedrības informēšanu veic publicējot vietējā laikrakstā un plānošanas reģiona/pašvaldības tīmekļa vietnē informāciju par attīstības programmas un tās grozījumu izstrādes uzsākšanu, publiskās apspriešanas kārtību, vietu un termiņiem, kur un kad var iepazīties ar attīstības programmu (vai tās grozījumiem) un iesniegt rakstveida priekšlikumus un atsauksmes.
143. Paziņojumu par līdzdalības procesu noformē atbilstoši pielikumam nr.5.
144. Plānošanas reģions/ pašvaldība, iesaistot sabiedrības pārstāvjus darba grupā, var noteikt kritērijus, kādiem jāatbilst iesaistāmajiem sabiedrības pārstāvjiem, bet sabiedrības pārstāvjus izvēlas ar atklātas procedūras palīdzību. Savukārt tiem sabiedrības pārstāvjiem, kuri ir izrādījuši interesi līdzdarboties darba grupā, taču tās sastāvā nav iekļauti, organizē atsevišķu sanākumi.

⁴⁸ Par būtiskām izmaiņām uzskata galvenokārt izmaiņu veikšanu stratēģiskajā daļā iekļautajos vidēja termiņa uzstādījumos

⁴⁹ MK 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr.628 69.punkts

145. Kritēriju izvirzīšana sabiedrības pārstāvju atlasīšanai ir vēlama, lai attīstības programmas izstrādes process un sabiedriskais ieguldījums tajā jau no sākuma būtu efektīvs (lai izvairītos no neproduktīvām diskusijām).
146. Ieteicamie kritēriji sabiedrības pārstāvju izvirzīšanai:
- persona pārstāv kādu organizētu interešu grupu / kopienu,
 - personai ir pieredze projektu īstenošanā,
 - persona ir kādas nozares/jomas eksperts.
 - persona ir izstrādājusi vai līdzdarbojusies Vietējās rīcības grupas stratēģijas vai kopienas attīstības plāna izstrādē.
147. Plānošanas reģions/pašvaldība, organizējot publisko apspriešanu (publiskā apspriešana ir ar ārējo normatīvo aktu vai institūcijas noteikts laika periods, kura ietvaros sabiedrības pārstāvji sniedz savus iebildumus un priekšlikumus vai piedalās citās institūcijas organizētās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (piemēram, sabiedriskajās apspriedēs un sabiedriskās domas aptaujās))⁵⁰:
- nosaka apspriešanas laiku ne īsāku par 4 nedēļām, ja normatīvajos aktos nav noteikts citādāk. Publiskās apspriešanas termiņš sākas ne agrāk kā piecas darbdienu pēc attiecīgā plānošanas dokumenta redakcijas publicēšanas TAPIS⁵¹,
 - nodrošina apspriežamo dokumentu publisku pieejamību,
 - norāda institūciju vai, ja nepieciešams, amatpersonu, kurai iesniedzami viedokļi,
 - nodrošina, ka visa ar sabiedrisko apspriedi saistītā informācija ir pieejama institūcijas tīmekļa vietnē. Ja nepieciešams, informāciju var izplatīt citos sabiedrībai pieejamos veidos.
148. Plānošanas reģions/pašvaldība, organizējot sabiedrisko apspriedi (sabiedriskā apspriede ir sanāksme, kurā piedalās un savus iebildumus un priekšlikumus sniedz sabiedrības pārstāvji.)⁵²:
- informē par sanāksmes vietu un laiku ne mazāk kā 14 dienas iepriekš,
 - nodrošina sanāksmes pieejamību personām ar īpašām vajadzībām,
 - nodrošina apspriežamo dokumentu publisku pieejamību,
 - norāda amatpersonu, kas atbildīga par sabiedriskās apspriedes organizēšanu,
 - nodrošina, ka visa ar sabiedrisko apspriedi saistītā informācija ir pieejama tās mājas lapā. Ja nepieciešams, informāciju var izplatīt citos sabiedrībai pieejamos veidos.
149. Ja pašvaldība pēc publiskās apspriešanas procesa veic būtiskas izmaiņas attīstības programmas projektā, tā nodrošina atkārtotu publisko apspriešanu, kas ilgst ne mazāk kā trīs nedēļas.
150. Ja plānošanas reģions pēc publiskās apspriešanas procesa veic būtiskas izmaiņas attīstības programmas projektā, tas pirms galīgās redakcijas apstiprināšanas nodrošina atkārtotu publisko apspriešanu, kas ilgst ne mazāk kā 14 dienas.
151. Attīstības programmas izstrādē ir būtiski iesaistīt arī privātā sektora pārstāvjus, šāda pieeja var dot ieguldījumu arī attīstībai pieejamo resursu nodrošināšanā. Taču efektīva privātā sektora iesaistīšanās ir grūti panākama, un sākumposmā šim jautājumam ir jāvelta īpaša uzmanība. Labākais veids, kā iesaistīt privāto sektoru, ir iesaistīt to ļoti praktiskās lietās, piemēram, finansēšanas vai ieviešanas plānu sagatavošanā, rīcības grupā, kas nodarbojas ar tādiem specifiskiem jautājumiem, kā uzņēmējdarbības attīstība, apvienību, bet vislielāko ieguldījumu šis sektors var sniegt, ja tā uzdevums ir ļoti specifisks, skaidri definēts un praktisks.

⁵⁰ MK 25.08.2009 noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”

⁵¹ MK 14.10.2014 noteikumu Nr.628 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 16.punkts

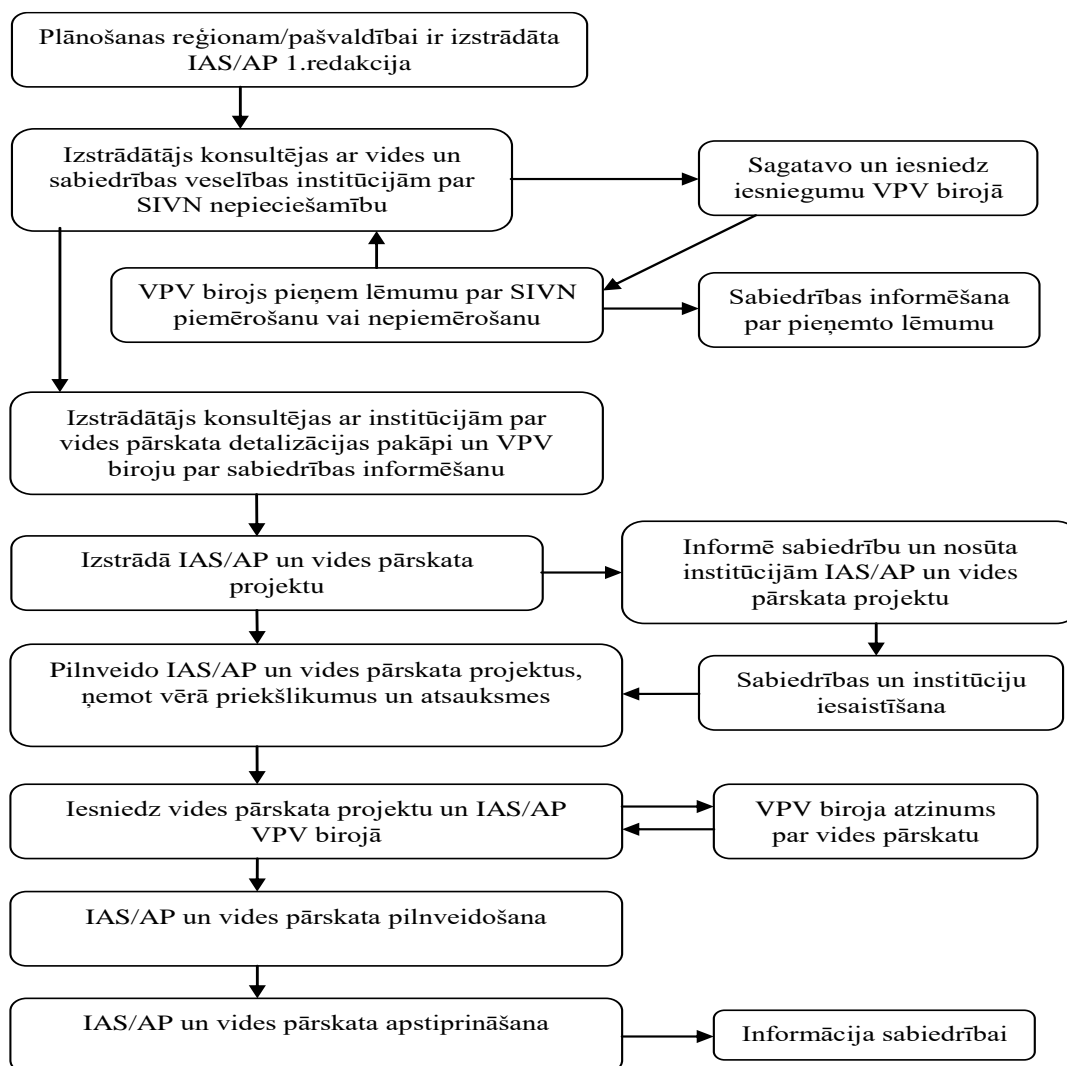
⁵² MK 25.08.2009 noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”

152. Vienlaikus svarīgi sadarboties ar aktīvajām kopienām, lai labāk izprastu iedzīvotāju vajadzības, jo īpaši attālākajās teritoriālajās vienībās, un attiecīgi varētu ieplānot nepieciešamo atbalstu, tai skaitā, plānojot līdzdalības budžeta tematisko tvērumu.

10. STRATĒGISKAIS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

153. Attīstības programmas izstrādes procesā plānošanas reģionam/pašvaldībai pamatojoties uz likumu "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" un atbilstoši 2004.gada 23.marta MK noteikumiem Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”, ir jāveic konsultācijas ar atbildīgajām iestādēm par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību.
154. Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību lemj Vides pārraudzības valsts birojs. Pēc attīstības programmas 1.redakcijas izstrādes (skat. 6.attēlu) plānošanas reģionam/pašvaldībai:
- jāveic konsultācijas ar attiecīgo Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, kā arī ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju par attīstības programmas īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību;
 - pēc konsultāciju veikšanas ir jāizstrādā un jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojā iesniegums par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību.
155. Vides pārraudzības valsts birojā adresētajā iesniegumā norāda:
- iesnieguma sastādīšanas datumu un vietu;
 - attīstības programmas izstrādātāju, tā reģistrācijas numuru, adresi, kontaktpersonas vārdu, uzvārdu, tālruna numuru un elektroniskā pasta adresi;
 - informāciju par attīstības programmu:
 - 1) jomu, uz kuru tā attiecas, un tajā paredzēto darbību (turpmāk – paredzētās darbības) īstenošanu;
 - 2) attīstības programmā ietvertos priekšnoteikumus un pamatprasības paredzēto darbību īstenošanai, ņemot vērā vietas izvēli, paredzētās darbības veidu, apjomu, nosacījumus un resursu izmantošanu;
 - 3) attīstības programmas hierarhisko saistību ar citiem plānošanas dokumentiem un ietekmi uz tiem;
 - 4) attīstības programmas saistību ar vides normatīvajos aktos noteikto prasību izpildi un vides problēmas, kas saistītas ar izstrādājamo attīstības programmu;
 - 5) teritoriju, kuru ietekmēs attīstības programmas īstenošana (norāda ietekmes iespējamību, ilgumu, biežumu un sekū atgriezeniskumu, ietekmes kumulatīvo efektu, draudus cilvēku veselībai vai videi, avāriju risku, teritorijas jutīgumu un īpatnības);
 - 6) attīstības programmas īstenošanas ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslu, īpaši aizsargājamām sugām, to dzīvotnēm (atsevišķi norāda informāciju, ja attīstības programmas īstenošana var ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000));
 - 7) normatīvajos aktos noteikto pamatojumu attīstības programmas nepieciešamībai;
 - 8) attīstības programmas izstrādes termiņu;
 - 9) attīstības programmas īstenošanas ilgumu;
 - 10) paredzamo attīstības programmas pieņemšanas veidu (norāde par kompetento institūciju, kas pieņems lēmumu);

- institūcijas vai nevalstiskās organizācijas, ar kurām notikušas konsultācijas un informāciju par konsultāciju rezultātiem;
- stratēģiskā novērtējuma nepieciešamības pamatojumu vai pamatojumu, kādēļ stratēģiskais novērtējums nav nepieciešams;
- citu informāciju, kas var būt būtiska, pieņemot lēmumu par attīstības programmas stratēģiskā novērtējuma nepieciešamību.

6.attēls Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma process

156. Ja iesniegums atbilst iepriekš minētajām prasībām, Vides pārraudzības valsts birojs pieņem un rakstiski paziņo izstrādātājam lēmumu par to, vai attīstības programmai ir vai nav nepieciešams stratēģiskais novērtējums. Vides pārraudzības valsts birojs septiņu darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas ievieto biroja mājas lapā internetā informāciju par pieņemto lēmumu un tā pamatojumu. Vides pārraudzības valsts birojs lēmumu nosūta institūcijām, ar kurām notikušas konsultācijas, kā arī vietējai pašvaldībai/vietējām pašvaldībām, kuras teritoriju varētu ietekmēt plānošanas dokumenta īstenošana. Informāciju par lēmuma pieņemšanu Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvalde izvieto pārvaldes ēkā, plānošanas reģioni/vietējās pašvaldības – iestādes ēkā, kā arī, ja iespējams, citās sabiedriskās vietās.

157. Ja Vides pārraudzības valsts birojs pieņem lēmumu, ka plānošanas reģionam/pašvaldībai ir jāizstrādā vides pārskats, tad izstrādātājs konsultējas ar Vides pārraudzības valsts biroju un

Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, kā arī, ja nepieciešams, ar Dabas aizsardzības pārvaldi par vides pārskatā iekļaujamo informāciju un tās detalizācijas pakāpi. Vides pārskatā identificē, apraksta un izvērtē attīstības programmas iespējamo būtisko ietekmi uz vidi un iespējamās alternatīvas, ņemot vērā plānošanas dokumenta mērķus un teritoriju, kura varētu tikt ietekmēta.

158. Ja Vides pārraudzības valsts birojs vai Valsts vides dienesta reģionālā vides pārvalde nav noteikusi savādāk, vides pārskatā atbilstoši iepriekšminētajai kārtībai ir jāietver šāda informācija:

- attīstības programmas galvenie mērķi un īss satura izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem;
- vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti;
- esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja attīstības programma netiktu īstenota;
- vides stāvoklis teritorijās, kuras attīstības programmas īstenošana var būtiski ietekmēt;
- ar attīstības programmu saistītās vides problēmas, īpaši tās, kuras attiecas uz jebkurām vides aizsardzībai būtiskām teritorijām, arī uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mitrājiem, mikroliegumiem, īpaši aizsargājamām sugām, to dzīvotnēm un Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslu;
- starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi, īpaši tie, kas attiecas uz ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu un plānošanas dokumentu saturu, un veids, kā šie mērķi vai apsvērumi, kas saistīti ar vidi, ir ņemti vērā, izstrādājot attīstības programmu;
- attīstības programmas un tās iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums (ietver tiešo un netiešo, sekundāro, paredzētās darbības un citu darbību savstarpējo un kopējo ietekmi, īstermiņa, vidēji ilgu un ilglaicīgu ietekmi, kā arī pastāvīgo pozitīvo un negatīvo ietekmi), arī ietekme uz cilvēkiem, viņu veselību, materiālajām vērtībām, kultūras, arhitektūras un arheoloģisko mantojumu, dabas un ainavu daudzveidību, augsnes kvalitāti, ūdens kvalitāti, gaisa kvalitāti, klimatiskajiem faktoriem, kā arī minēto jomu mijiedarbības novērtējums;
- risinājumi, lai novērstu vai samazinātu attīstības programmas un tās iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi;
- īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē (piemēram, tehniskās nepilnības vai zināšanu trūkums);
- iespējamie kompensēšanas pasākumi, kas apzināti, konsultējoties ar Dabas aizsardzības pārvaldi, ja tādi nosakāmi saskaņā ar likumu "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām";
- attīstības programmas īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums;
- paredzētie pasākumi attīstības programmas īstenošanas monitoringa nodrošināšanai;
- stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma kopsavilkums (kopsavilkumā nelieto specifiskus tehniskos aprakstus un terminus, lai tas būtu viegli saprotams sabiedrībai).

159. Izstrādājot vides pārskatu attīstības programmas izstrādātājs konsultējas ar Vides pārraudzības valsts biroju:

- par institūcijām un organizācijām, kurām nosūtīt attīstības programmas un vides pārskata projektu, lai saņemtu komentārus un priekšlikumus;
- par iespējamo attīstības programmas īstenošanas pārrobežu ietekmi;
- par paredzētajiem kompensēšanas pasākumiem, ja tādi nosakāmi saskaņā ar likumu "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", – pēc saskaņošanas ar Dabas aizsardzības pārvaldi;

- par vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas sanāksmes nepieciešamību.
160. Pēc vides pārskata projekta sagatavošanas, izstrādātājs to elektroniskā vai papīra formā nosūta Vides pārraudzības valsts birojam un institūcijām, kuras tam ir norādījis Vides pārraudzības valsts birojs.
 161. Atzinumu par vides pārskata projektu Vides pārraudzības valsts birojs sniedz 30 dienu laikā.

11. ĪSTENOŠANAS PROCESS

162. Ja attīstības programmas tiek izstrādāta, paturot prātā īstenošanu un finansēšanu, tad ir lielāka iespēja, ka tā tiks realizēta un piesaistīs dažādus finansēšanas partnerus no publiskā un privātā sektora. Tādēļ attīstības programmas ir jāizstrādā, lai tā tiktu īstenota, vai lai skaidri ietekmētu resursu izmantošanu.
163. Lai nodrošinātu attīstības programmas īstenošanu, tās darbības laikā ir skaidri jānosaka īstenošanas procesa vadība un aņņemšanās to īstenot. Noteikti ir publiski jāpaziņo, kurš ir atbildīgs par rīcības plāna sagatavošanu un īstenošanu – gan politiskajā (piem., plānošanas reģiona attīstības padome/novada dome), gan izpildes līmenī (piem., par attīstības plānošanu un investīcijām atbildīgā struktūrvienība (attīstības plānošanas nodaļa)).
164. Plānošanas reģioniem saistībā ar neskaidro funkcionālo bāzi, līdz tā sakārtošanai var rasties problēmas saistībā ar attīstības programmas ieviešanas rīku trūkumu. Tāpēc plānošanas reģiona attīstības programmas īstenošana šobrīd ir iespējama ar vietējo pašvaldību attīstības programmu palīdzību.

12. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS UZRAUDZĪBA

165. Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas īstenošanas uzraudzības process tiek noteikts attīstības programmā.
166. Attīstības programma paredz konkrētu uzdevumu īstenošanas rezultātā realizēt noteiktas vidēja termiņa prioritātes, kas ir tikai daļa no attīstības plānošanas procesa. Cits attīstības plānošanas procesa svarīgs elements ir uzraudzības sistēmas izveide, ar kuras palīdzību iespējams izmērīt teritorijas attīstību, attīstības programmas īstenošanas rezultātus un tiešos iznākumus, kā arī novērtēt šo rezultātu radīto ietekmi ilgākā laika posmā.

12.1. Uzraudzības sistēmas mērķi un uzdevumi

167. Uzraudzība ir regulāra, sistemātiska resursu, rīcību un rezultātu pārbaude.
168. Uzraudzības sistēma tiek izstrādāta ar mērķi radīt ietvaru, kas nodrošina iespēju izvērtēt teritorijas attīstības progresu un attīstības programmas īstenošanas gaitā sasniegto.
169. Uzraudzības sistēmas uzdevumi ir:
- nodrošināt plānošanas reģiona/pašvaldības attīstības novērtēšanas iespējas, identificējot pārmaiņas plānošanas reģiona/pašvaldības situācijā kopumā un pa jomām;
 - identificēt, vai attīstības plānošanas dokumenta rādītāju sasniegšana norit kā plānots;
 - parādīt plānošanas reģiona/pašvaldības darbības progresu un sasniegumus;
 - nodrošināt ar informāciju par attīstības plānošanas dokumenta īstenošanas sasniegumiem sabiedrību, politiķus un citas ieinteresētās puses;
 - identificēt jaunas problēmas un iespējas, kas saistītas ar plānošanas reģiona/pašvaldības attīstību un kurām nepieciešams veltīt tālāku izpēti un attiecīgu lēmumu pieņemšanu to risināšanai;
 - pamatot attīstības programmas aktualizācijas nepieciešamību;
 - sekmēt plānošanas reģiona/pašvaldības struktūrvienību, valsts institūciju, uzņēmēju un sabiedrības koordinētu darbību plānošanas reģiona/pašvaldības attīstības jautājumos.

12.2. Uzraudzības sistēmas elementi

170. Uzraudzības sistēmas elementi ir uzraudzības rādītāji un institūcijas, kas veic attīstības programmas uzraudzību.
171. Uzraudzības rādītāji iedalās teritorijas attīstības (impact) rādītājos, politikas rezultātu (outcomes) rādītājos un iznākuma rezultātu (outputs) rādītājos.
172. Teritorijas attīstības rādītāji tiek noteikti stratēģiskajiem mērķiem un tos analizē, lai:
- identificētu pozitīvas/negatīvas pārmaiņas sociālajā un ekonomiskajā situācijā un to cēloņus,
 - nodrošinātu plānošanas reģiona/pašvaldības realizētās politikas novērtēšanas iespējas.

173. Teritorijas attīstības (impact) rādītāji ir nozīmīgākie teritoriju attīstību raksturojošie sociālekonomiskie rādītāji:

- teritorijas attīstības indekss,
- iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējo 5 gadu periodā,
- bezdarba līmenis,
- iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju,
- demogrāfiskās slodzes līmenis,
- nodarbinātības līmenis,
- ekonomiski aktīvās statistikas vienības,
- iedzīvotāju ilgtermiņa migrācijas saldo,
- IKP uz vienu iedzīvotāju (tikai plānošanas reģionam),
- nefinanšu investīcijas uz vienu iedzīvotāju (tikai plānošanas reģionam).

174. Politikas rezultātu (outcomes) rādītāji tiek noteikti vidēja termiņa prioritātēm un tos analizē, lai:

- apzinātu pielietoto attīstības programmas ieviešanas instrumentu rezultātus,
- nodrošinātu attīstības programmas īstenošanas novērtēšanas iespējas.

175. Politikas rezultātu rādītāji ir attīstības programmas rezultatīvie rādītāji, saskaņā ar kuriem tiek mērīta realizētās politikas efektivitāte attīstības programmas īstenošanā, piemēram:

- satiksmes drošības pieaugums,
- iedzīvotāju apmierinātība ar dzīvi pašvaldībā,
- iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības darbu.

176. Iznākuma rezultātu (outputs) rādītāji ir attīstības programmas rezultatīvie rādītāji, kas tiek noteikti uzdevumiem, un saskaņā ar kuriem tiek mērīta pašvaldības administrācijas darbības efektivitāte attīstības programmas īstenošanā, piemēram:

- organizēto kultūras pasākumu skaits,
- apmācīto personu skaits,
- radīto/saglabāto darbvietu skaits.

177. Par uzraudzības sistēmu atbildīgā institūcija ir par attīstības programmas izstrādi atbildīgā struktūrvienība, tās galvenā funkcija ir regulāra un sistemātiska rezultātu pārbaude. Par uzraudzības sistēmu atbildīgās institūcijas galvenais uzdevums ir vadīt un koordinēt uzraudzības procesu, identificējot, vai attīstības programmā definēto rādītāju sasniegšana norit kā plānots.

178. Uzraudzības procesā iesaistās visas rīcības plānā norādītās par aktivitāšu izpildi vai projektu īstenošanu atbildīgās plānošanas reģiona/pašvaldības struktūrvienības vai institūcijas.

179. Uzraudzības procesā iegūtā informācija ir pamats attīstības programmas novērtējuma veikšanai.

12.3. Uzraudzības process

180. Lai uzraudzības sistēmā iesaistītās institūcijas spētu īstenot savas funkcijas, nepieciešams detalizēts uzraudzības sistēmas procesa apraksts, kas ietver:

- informācijas sistēmas (vai datu bāzes) izveidi par attīstības programmas ietvaros noteiktajiem rādītājiem;

- informāciju par rezultatīvo rādītāju ieguves avotiem;
- laika periodu nepieciešamās informācijas par rezultatīvo rādītāju vērtībām ieguvei un informācijas atjaunošanai;
- laika periodu informatīvā pārskata sagatavošanai;
- atbildīgo institūciju sadarbības modeli informācijas ievietošanai sistēmā un pārskata sagatavošanai.

ieteikums

Labas uzraudzības sistēmas kritēriji

Uzraudzības sistēmas galvenie elementi ir uzraudzības rādītāji, tāpēc galvenās darbības uzraudzības sistēmas ietvaros ir regulāri un sistemātiski vākt, apkopot un analizēt kvantitatīvu un kvalitatīvu informāciju par situāciju plānošanas reģionā/pašvaldībā, definēto uzraudzības rādītāju ietvaros. Tāpēc izvēloties un definējot katru rādītāju, ir jāņem vērā laba uzraudzības rādītāja kritēriji:

- kvantifikācija (rādītājs ir izteikts skaitliskā vērtībā);
- datu pieejamība (pieejami dati rādītāja novērtēšanai);
- atbilstība (rādītājs vislabāk atbilst vidēja termiņa prioritāšu, rīcības virzienu un uzdevumu novērtēšanai);
- salīdzināmība (rādītāju ir iespējams salīdzināt starp dažādiem sektoriem, teritorijām u.tml.);
- konkrētība (rādītājs ir definēts konkrēti);
- saprotamība (rādītājs ir saprotams).

Savukārt attīstības programmas ietvaros izvēlēto uzraudzības rādītāju kopa atbilst šādiem labas uzraudzības rādītāju sistēmas kritērijiem:

- pietiekams pārklājums (sistēma aptver prioritātes, rīcības virzienus un uzdevumus, kas atbilst vismaz $\frac{3}{4}$ no paredzētā finansējuma);
- atbilstošs līdzsvars starp dažādu rādītāju kategorijām;
- vienkāršība (rezultatīvo rādītāju skaits un struktūra ir optimāla);
- atbilstība (rezultatīvie rādītāji primāri ir definēti svarīgākajām jomām).

Rezultatīvo rādītāju sistēma, kas izstrādāta, ņemot vērā augstāk minētos kritērijus, ir instruments, ar kuru var izmērīt attīstības plānošanas dokumenta īstenošanas progresu.

181. Pašvaldības attīstības programmas ieviešanas uzraudzības process paredz:

- informācijas sistēmas (vai datu bāzes) izveidi, kurā tiek apkopoti dati par teritorijas attīstību raksturojošajiem sociālekonomiskajiem rādītājiem un dati par rezultatīvajiem rādītājiem no pašvaldības nodaļām, aģentūrām, iestādēm, valsts institūcijām (dati tiek vākti regulāri un reizi gadā apkopoti). Par konkrētu datu apkopšanu atbildīga ir

attiecīgā struktūrvienība. Datu apkopošanu veic par attīstības procesa koordinēšanu atbildīgā struktūrvienība vai speciālists;

- ikgadējā uzraudzības ziņojuma izstrādi par attīstības programmas ieviešanu;
 - 3 gadu pārskata ziņojuma izstrādi par attīstības programmas ieviešanu.
182. Pašvaldības, kuras izstrādā kopīgu attīstības programmu, attīstības programmas īstenošanas uzraudzības kārtībā paredz kopīgus (piemēram, iedzīvotāju aptauja par apmierinātību ar pašvaldību sadarbību, pakalpojumu sniegšanu, infrastruktūras kvalitāti) un katrai pašvaldībai individuālus rezultatīvos rādītājus.
183. Plānošanas reģiona attīstības programmas ieviešanas uzraudzības process paredz:
- ikgadējā uzraudzības ziņojuma izstrādi par attīstības programmas ieviešanu;
 - 2 gadu pārskata ziņojuma izstrādi par attīstības programmas ieviešanu.
184. Lai nodrošinātu iespēju nepārtraukti sekot līdzi attīstības programmā noteikto rādītāju izpildei pašvaldībai ieteicams izveidot pastāvīgu uzraudzības rādītāju informācijas sistēmu (vai datu bāzi). Informācijas sistēmā ietver šādu informāciju par attīstības programmas uzraudzības rādītājiem:
- visi attīstības programmā noteiktie uzraudzības rādītāji (pamata datu bāze);
 - rādītāju pašreizējā vērtība, uzsākot attīstības programmas īstenošanu;
 - rādītāju sagaidāmā sasniedzamā vērtība, attīstības programmas īstenošanai noslēdzoties;
 - ikgadējās rādītāju vērtības;
 - informācijas avots.
185. Sākot ar attīstības programmas spēkā stāšanās gadu pārskatu par pašvaldības attīstības programmas ieviešanu, visām par rīcības plānā norādīto aktivitāšu izpildi vai projektu īstenošanu atbildīgajām pašvaldības domes nodaļām, aģentūrām, u.c. iestādēm jāņem vērā noteiktie rezultatīvie rādītāji. Ziņas par šiem rādītājiem jāsniedz par attīstības procesa koordinēšanu atbildīgajai plānošanas reģiona/pašvaldības struktūrvienībai.
186. Lai nodrošinātu, ka sabiedrība varētu sekot līdzi attīstības programmā noteikto rādītāju izpildei plānošanas reģionam/pašvaldībai ieteicams katru gadu izstrādāt ikgadējo uzraudzības ziņojumu.
187. Ziņojumā jāietver šāda attīstības programmas īstenošanas progresa analīze:
- veiktās darbības mērķu un uzdevumu sasniegšanas virzienā;
 - noteikto iznākuma rādītāju (output) rezultātus izpildes progresu;
 - konstatētās novirzes no plānotā un to skaidrojumu;
 - secinājumus un ieteikumus darbības uzlabošanai ar mērķi pilnībā sasniegt izvirzītos rādītājus.
188. Gan plānošanas reģionam, gan pašvaldībai ieteicams ikgadējo uzraudzības ziņojumu izstrādāt vienlaikus ar gada publisko pārskatu, vai pat gada publiskā pārskata izstrādes ietvaros.
189. Savukārt trīs gadu (plānošanas reģionam - 2 gadu) uzraudzības ziņojuma izstrāde notiek ar mērķi analizēt attīstības programmas rādītāju sasniegumus (par visiem attīstības programmā noteiktajiem rādītājiem) trīs gadu periodā, t.sk. novērtējot sasniegto darbības rezultātu un politikas rezultātu ietekmi uz teritorijas attīstības rādītājiem.
190. Trīs gadu (plānošanas reģionam - 2 gadu) uzraudzības ziņojumā jāietver šāda detalizēta attīstības programmas īstenošanas progresa analīze:
- veiktās darbības mērķu un uzdevumu sasniegšanas – t.i., arī rādītāju sasniegšanas – virzienā;

- konstatētās novirzes no plānotā un to skaidrojumu;
- secinājumus un ieteikumus darbības uzlabošanai ar mērķi pilnībā sasniegt izvirzītos rādītājus.

4.ieteikums

11.tabula

Attīstības programmas uzraudzības ziņojuma struktūra

Nr.	Nodaļa	Saturs
1.	Ievads	Uzraudzības pārskata mērķis, laika periods, par kādu pārskats sagatavots, pārskata struktūra un uzraudzības ziņojuma sagatavošanā iesaistītās institūcijas
2.	Vispārīgs plānošanas reģiona/pašvaldības attīstības raksturojums	Attīstības raksturojumu izstrādā, balstoties uz iepriekš definēto pamatrādītāju izmaiņu analīzi
3.	Attīstības programmas īstenošana	Attīstības programmas īstenošanu izvērtē, balstoties uz definētajiem vidēja termiņa prioritāšu īstenošanas rezultatīvajiem rādītājiem. Par katru vidēja termiņa prioritāti sniedz šādu informāciju: <ul style="list-style-type: none"> • rezultatīvo rādītāju sasniegumi, to sakritība ar iepriekš plānoto saistībā ar ieguldīto finanšu apjomu; • rezultatīvo rādītāju sasniegumu ietekme uz teritorijas attīstību; • ja konstatētas novirzes no plānotā, tad pamatojums; • secinājumi un priekšlikumi
4.	Secinājumi	Kopējie secinājumi un secinājumi pa mērķiem un uzdevumiem
6.	Priekšlikumi	Priekšlikumi attīstības programmas aktualizēšanai, rīcības plāna aktualizēšanai, kā arī uzraudzības sistēmas pilnveidošanai
7.	Izmantotās informācijas avoti	Minēti primārie informācijas avoti

191. Progresā analīzei pēc būtības var tikt izmantota tāda pati mērķu (rīcības virzienu) rādītāju apkopojuma tabula, kāda sekmīgi jau tiek pielietota Rīgas pilsētas attīstības vērtēšanai (skat.12.tabulu).

5.ieteikums

12.tabula

Vidēja termiņa prioritāšu īstenošanas rezultatīvo rādītāju apkopojuma tabula

Nr.p.k.	Rādītājs	2019	2020	Plānotais	Tendence	Novērtējums atbilstoši plānotajam	Avots

192. Rādītāji tiek grupēti pa vidēja termiņa prioritātēm un attiecīgi horizontāli norādot vidēja termiņa prioritātes nosaukumu, rādītāji tiek numurēti vidēja termiņa prioritātes ietvaros.

193. Piemērs tam, kā praksē var izskatīties šādas analīzes rezultāts, redzams 13.tabulā.

6.piemērs

13.tabula

Vidēja termiņa prioritātes „Izglītota, prasmīga un kultūru cienoša sabiedrība” rezultatīvie rādītāji

Nr.p.k.	Rādītājs	2019	2020	Plānotais	Tendence	Novērtējums atbilstoši plānotajam	Avots
Vidēja termiņa prioritāte nr.1. Izglītota, prasmīga un kultūru cienoša sabiedrība							
1.	Iedzīvotāju ar augstāko izglītību īpatsvars, % (15-64)	27	27,7	Pieaug pa 0,3% gadā	↑	L(labi)	CSP
2.	Iedzīvotāju īpatsvars ar vidējo profesionālo izglītību īpatsvars,% (15-64)	31,5	29,9	Pieaug pa 0,1% gadā	↓	S(slikti)	CSP

- ↑ Pieaugums ar pozitīvu vērtējumu
- ↓ Samazinājums ar pozitīvu vērtējumu
- ⇒ Nav notikušas izmaiņas
- ↑ Pieaugums ar negatīvu vērtējumu
- ↓ Samazinājums ar negatīvu vērtējumu

194. Informācijas sistēmas (vai datu bāzes) izveides un uzturēšanas, kā arī attīstības programmas uzraudzības ziņojumu izstrādes ikgadējais process:

- mēneša laikā pēc attīstības programmas stāšanās spēkā par attīstības procesa koordinēšanu atbildīgā pašvaldības struktūrvienība vai speciālists organizē sapulci uzraudzības sistēmā iesaistītajām institūcijām ar mērķi iepazīstināt ar to uzdevumiem uzraudzības procesā (minētais process notiek tikai pirmajā attīstības programmas īstenošanas gadā);
- tai pat laikā par attīstības procesa koordinēšanu atbildīgā pašvaldības struktūrvienība izstrādā informācijas sistēmas (vai datu bāzes) ietvaru (minētais process notiek tikai pirmajā attīstības programmas īstenošanas gadā);
- pirmo divu mēnešu laikā pēc attīstības programmas stāšanās spēkā par attīstības procesa koordinēšanu atbildīgā pašvaldības struktūrvienība sagatavo detalizētu attīstības programmas uzraudzības ziņojuma ietvaru (minētais process notiek tikai pirmajā attīstības programmas īstenošanas gadā);
- iesaistītās institūcijas regulāri vāc datus par to atbildības lokā esošo rezultatīvo rādītāju sasniegumiem, datu vākšanu par teritorijas attīstības rādītāju izmaiņām nodrošina par attīstības procesa koordinēšanu atbildīgā pašvaldības struktūrvienība;
- vismaz vienu reizi gadā (piem. 1.ceturksnī) iesaistītās institūcijas iesniedz jaunākos datus (par savā kompetencē esošajām aktivitātēm un pasākumiem) par rādītāju sasniegumiem informācijas sistēmā (vai datu bāzē);

- par attīstības procesa koordinēšanu atbildīgā pašvaldības struktūrvienība pārbauda iesaistīto institūciju ievietotos datus par rādītāju sasniegumiem un nepieciešamības gadījumā lūdz institūcijas tos precizēt;
- gada pirmajā pusgadā par attīstības procesa koordinēšanu atbildīgā pašvaldības struktūrvienība sagatavo attīstības programmas uzraudzības ziņojumu.

12.4. Priekšlikumi informācijas apkopošanai par rīcības virzienu un uzdevumu izpildi

6.ieteikums

14.tabula Rīcības virzienu rādītāju atskaite

Rīcības virziens	Rādītājs	Iepriekšējā perioda (norādīt gadu) vērtība	Pārskata perioda (norādīt gadu) vērtība	Datu avots	Piezīmes

7.ieteikums

15.tabula Uzdevumu izpildes atskaite

Nr.	Uzdevums	Vai veiktas darbības uzdevuma ietvaros (jā/nē)	Izpildes raksturojums, tai skaitā rezultatīvie rādītāji vai pamatojums, kāpēc uzdevums nav veikts	Uzdevuma izpildei atvēlētie resursi	Vai situācija nodrošina rīcības virziena sasniegšanu	Priekšlikumi programmas aktualizācijai

13. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS AKTUALIZĀCIJA

195. Attīstības programmu izstrādā termiņam līdz 7 gadiem un atbilstoši valsts un konkrētas teritorijas attīstības tendencēm, ir jāparedz tās regulāra aktualizācija. Par aktualizācijas nepieciešamību lemj, pamatojoties uz uzraudzības ziņojumiem un kārtējam gadam apstiprināto budžetu.
196. Ja attīstības programmā tiek veiktas izmaiņas stratēģiskajā daļā, tad ir nepieciešams plānošanas reģiona attīstības padomes/pašvaldības domes lēmums par attīstības programmas aktualizāciju.
197. Attīstības programmas aktualizācijas rezultātā, neatkarīgi no tā, kurā attīstības programmas ieviešanas gadā tas tiek veikts, netiek mainīts attīstības programmas gala termiņš.
198. Informāciju par rīcības plāna un investīciju plāna aktualizēšanas procesu, skatīt metodisko ieteikumu daļā „VII Rīcības plāns un investīciju plāns”.

14. IZMANTOTIE AVOTI

1. Likums „Par pašvaldībām” (pieņemts 19.05.1994)
2. Attīstības plānošanas sistēmas likums (pieņemts 08.05.2008)
3. Reģionālās attīstības likums (pieņemts 21.03.2002)
4. Teritorijas attīstības plānošanas likums (pieņemts 13.10.2011)
5. Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (pieņemts 14.10.1998)
6. Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums (pieņemts 10.06.2020)
7. MK 14.10.2014 noteikumi Nr.628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”
8. MK 16.07.2013 noteikumi Nr.402 „Noteikumi par plānošanas reģionu teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”
9. MK 02.12.2014 noteikumi Nr.737 „Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”
10. MK 25.08.2009 noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”
11. MK 23.03.2004 noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums”
12. MK 08.07.2014 noteikumi Nr.392 „Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmas noteikumi”
13. MK 13.10.2020 noteikumi Nr. 631 “Jaunizveidojamo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentu projektu valsts līdzfinansējuma piešķiršanas kārtība”

15. PIELIKUMI

LĒMUMS

202_.gada __._____

Nr.____
(prot.____)**Par jaunizveidojamā _____ novada attīstības programmas 2021.-2027.gadam izstrādes uzsākšanu**

Pamatojoties uz likuma „Par pašvaldībām” 14.panta otrās daļas 1.punktu, Attīstības plānošanas sistēmas likuma 6.panta ceturto daļu un Teritorijas attīstības plānošanas likuma 12.pantu, likuma “Par pašvaldībām” 14.panta otrās daļas 1.punktā, Ministru kabineta 14.10.2014. noteikumos Nr.628 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”, Ministru kabineta 13.10.2020. noteikumos Nr.631 “Jaunizveidojamo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentu projektu valsts līdzfinansējuma piešķiršanas kārtība” noteikto, novada dome nolemj:

1. Sadarbībā ar _____, _____ pašvaldībām uzsākt jaunizveidojamā novada attīstības programmas 2021.-2027.gadam izstrādi.
2. Apstiprināt jaunizveidojamā novada attīstības programmas izstrādes darba uzdevumu un izpildes termiņus (pielikumā).
3. Par atbildīgo darbinieku jaunizveidojamā novada attīstības programmas izstrādei noteikt novada pašvaldības Attīstības nodaļas vadītāju.
4. Izveidot attīstības programmas izstrādes Vadības grupu no _____, _____, un _____ novada pašvaldību pārstāvjiem.
5. Deleģēt Vadības grupas sastāvā šādus _____ novada domes pārstāvjus:
 - 5.1.novada domes priekšsēdētājs,
 - 5.2.novada domes priekšsēdētāja vietnieks,
 - 5.3.novada domes izpilddirektors,
 - 5.4.novada domes plānošanas nodaļas vadītājs,
5. Par attīstības programmas izstrādes Vadības grupas vadītāju apstiprināt novada domes priekšsēdētāju.
6. Izveidot šādas jaunizveidojamā novada attīstības programmas izstrādes tematiskās darba grupas:
 - 6.1. Izglītības, kultūras un sporta darba grupa;
 - 6.2. Sociālās aizsardzības, veselības un drošības darba grupa;
 - 6.3. Ekonomiskās attīstības darba grupa;
 - 6.4. Vides un infrastruktūras darba grupa;
 - 6.5. Pārvaldības un sadarbības darba grupa.
7. Deleģēt darba grupu sastāvā _____ novada pašvaldības pārstāvjus:
 - 7.1. Izglītības, kultūras un sporta darba grupā: _____;
 - 7.2. Sociālās aizsardzības, veselības un drošības darba grupā: _____;
 - 7.3. Ekonomiskās attīstības darba grupā: _____;
 - 7.4. Vides un infrastruktūras darba grupā: _____;

7.5. Pārvaldības un sadarbības darba grupā: _____.

8. Darba grupu vadītājiem līdz 2021.gada __. _____ sagatavot domes priekšsēdētāja rīkojuma projektu par to vadīto darba grupu sastāvu, ne mazāk kā deviņu locekļu sastāvā.

9. Paziņojumu par jaunizveidojamā novada attīstības programmas izstrādes uzsākšanu publicēt pašvaldības tīmekļa vietnē lapā www._____.lv un informatīvajā izdevumā "_____".

10. Lēmumu par jaunizveidojamā novada attīstības programmas izstrādes uzsākšanu nosūtīt _____ novada pašvaldībai un plānošanas reģionam.

11. Lēmumu par jaunizveidojamā novada attīstības programmas izstrādes uzsākšanu piecu darba dienu laikā ievietot Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmā.

12. Lēmuma izpildes kontroli veikt domes izpilddirektoram.

Domes priekšsēdētājs

V.Uzvārds

Lēmumprojekta sagatavotājs

V.Uzvārds

DARBA UZDEVUMS
novada attīstības programmas izstrādei

1. Izstrādāt novada attīstības programmu 2021.-2027.gadam, kurā noteikts rīcību kopums pašvaldības ilgtermiņa prioritāšu īstenošanai.
2. Attīstības programmas izstrādes pamatojums:
 - 2.1. Likuma „Par pašvaldībām” 14. panta otrās daļas 1. punkts;
 - 2.2. Attīstības plānošanas sistēmas likuma 6.panta ceturrtā daļa;
 - 2.3. Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5.panta pirmās daļas 3.punkts;
 - 2.4. Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumi Nr.628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”;
 - 2.5. Ministru kabineta 2009.gada 25.augusts noteikumi Nr. 970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”;
 - 2.6. Ministru kabineta 2020.gada 13.oktobra noteikumi Nr.631 “Jaunizveidojamo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentu projektu valsts līdzfinansējuma piešķiršanas kārtība”.
3. Par lēmuma izpildi atbild novada attīstības programmas izstrādes vadītājs – novada pašvaldības Attīstības nodaļas vadītājs.
4. Attīstības programmas izstrādi veikt saskaņā ar spēkā esošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām un Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izstrādātajiem „Metodiskiem ieteikumiem attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī”.
5. Attīstības programmas izstrādes uzdevumi:
 - 5.1. definēt novada vidēja termiņa stratēģiskos uzstādījumus un rīcību kopumu, finanšu resursus un atbildīgos izpildītājus to īstenošanai;
 - 5.2. izvērtēt un ņemt vērā plānošanas reģiona spēkā esošos teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, novada teritorijas plānojumu un to vietējo pašvaldību spēkā esošus teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, ar kurām robežojas novads;
 - 5.3. izstrādājot attīstības programmu, apzināt un ņemt vērā iepriekš izstrādātos novada plānošanas dokumentus, jau uzsāktos un ieplānotos infrastruktūras projektus;
 - 5.4. nodrošināt sabiedrības pārstāvju līdzdalību attīstības programmas izstrādē, veicot iedzīvotāju anketēšanu, iesaistot darba grupās un sabiedriskajās apspriedēs, atbilstoši 2009.gada 25.augusta MK noteikumi Nr. 970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” noteiktajam;
 - 5.5. veikt stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, ja tas nepieciešams saskaņā ar Vides pārraudzības valsts biroja lēmumu.

6. Attīstības programmas izstrādes process un izpildes termiņi:

Nr. p.k.	Pasākums	Termiņš
1.	Sagatavošanās attīstības programmas izstrādei	
1.1.	Domes lēmums par attīstības programmas izstrādes uzsākšanu	2020.gada decembris
1.2.	Lēmuma par attīstības programmas izstrādes uzsākšanu publicēšana TAPIS, pašvaldības tīmekļa vietnē (piecu darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas) un informatīvajā izdevumā vai vietējā laikrakstā	2020.gada decembris
1.3.	Attīstības programmas izstrādes darba plāna un sabiedrības līdzdalības plāna izstrāde, interešu grupu un viedokļu līderu identificēšana Attīstības programmas izstrādes un sabiedrības līdzdalības plāna apspriešana vadības grupā	2020.gada decembris – 2021.gada janvāris
1.4.	Paziņojuma par sabiedrības līdzdalību sagatavošana un publicēšana pašvaldības tīmekļa vietnē un informatīvajā izdevumā vai vietējā laikrakstā	2021.gada janvāris - februāris
1.5.	Vismaz 3-4 tematisko darba grupu izveidošana, piesaistot attiecīgo nozaru speciālistus un viedokļu līderus, kā arī reģionu un kaimiņu pašvaldību attīstības/ teritorijas plānošanas speciālistus (ieteicamais darba grupas lielums 5-15 cilvēki)	2021.gada janvāris - februāris
1.6.	Ar attīstības programmu saistītu augstāka un līdzīga līmeņa dokumentu analīze (t.sk. konsultācijas ar plānošanas reģionu un kaimiņu pašvaldībām)	2021.gada janvāris - februāris
1.7.	Iedzīvotāju anketēšana un anketu rezultātu apkopošana	2021.gada februāris - marts
2.	Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums	
2.1.	Konsultācijas ar attiecīgo Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, kā arī ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju par attīstības programmas īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību. Iesniegums Vides pārraudzības valsts birojā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamības izvērtēšanai	2021.gada janvāris
2.2.	Vides pārraudzības valsts birojs pieņem un rakstiski paziņo izstrādātajam lēmumu par to, vai attīstības programmai ir vai nav nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu	2021.gada februāris
2.3.	Ja Vides pārraudzības valsts birojs pieņem lēmumu, ka pašvaldībai ir jāizstrādā vides pārskats, tad izstrādātais konsultējas ar Vides pārraudzības valsts biroju un Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi, kā arī, ja nepieciešams, ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju par vides pārskatā iekļaujamo informāciju un tās detalizācijas pakāpi	2021.gada marts
3.	Attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas izstrāde	
3.1.	Attīstības programmas 1.redakcijas izstrāde	2021.gada februāris-jūlijs

3.2.	Vides pārskata 1.redakcijas izstrāde	2021.gada aprīlis-jūlijs
3.3.	Attīstības programmas 1.redakcijas izskatīšana vadības grupā	2021.gada jūlijs
4.	Publiskā apspriešana un saskaņošana	
4.1.	Domes lēmums par attīstības programmas un vides pārskata projekta nodošanu publiskajai apspriešanai. Plānošanas reģiona informēšana par atzinuma sniegšanas nepieciešamību	2021.gada augusts
4.2.	Domes lēmuma, attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas publicēšana TAPIS un pašvaldības tīmekļa vietnē (piecu darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas). Paziņojuma par attīstības programmas 1.redakcijas un vides pārskata 1.redakcijas publisko apspriešanu publicēšana tīmekļa vietnē un informatīvajā izdevumā vai vietējā laikrakstā	2021.gada augusts
4.3.	Attīstības programmas un vides pārskata 1.redakcijas publiskā apspriešana (vismaz četras nedēļas), tai skaitā organizējot sabiedrisko/-ās apspriedi/-es. Plānošanas reģions attīstības programmu izvērtē publiskās apspriešanas laikā (nepieciešamības gadījumā drīkst izvērtēšanas termiņu pagarināt līdz četrām nedēļām, par to informējot pašvaldību). Vides pārskata 1.redakcijas saskaņošana ar institūcijām, atbilstoši Vides pārraudzības valsts dienesta norādījumiem. Vides pārraudzības valsts birojs vides pārskatu izskata 30 dienu laikā	2021.gada augusts-septembris
4.4.	Attīstības programmas un vides pārskata projekta publiskās apspriešanas rezultātu, t.sk. atzinumos norādīto iebildumu un priekšlikumu apkopošana	2021.gada oktobris
4.5.	Attīstības programmas un vides pārskata projekta publiskās apspriešanas rezultātu un institūciju atzinumos norādīto iebildumu un priekšlikumu izvērtēšana vadības grupā, vienojoties par nepieciešamajiem precizējumiem	2021.gada oktobris
4.6.	Attīstības programmas un vides pārskata publiskās apspriešanas kopsavilkuma izstrādāšana, kopsavilkuma publicēšana pašvaldības tīmekļa vietnē un informatīvajā izdevumā	2021.gada oktobris
5.	Attīstības programmas un vides pārskata gala redakcijas izstrāde (tikai pēc 2021.gada 30.jūnija)	2021.gada oktobris-decembris
5.1.	Attīstības programmas un vides pārskata gala redakcijas izstrāde, ņemot vērā publiskās apspriešanas rezultātus un institūciju sniegtajos atzinumos norādītos iebildumus un priekšlikumus	2021.gada decembris
5.2.	Jaunizveidotās pašvaldības domes lēmums par attīstības programmas un vides pārskata gala redakcijas apstiprināšanu	2021.gada decembris
5.3.	Apstiprinātās attīstības programmas un vides pārskata publiskošana TAPIS un jaunizveidotās pašvaldības tīmekļa vietnē/-ēs (piecu darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas) un informatīvajā izdevumā vai vietējā laikrakstā Lēmuma par apstiprināšanu publicēšana pašvaldības tīmekļa vietnē/-ēs, pašvaldības informatīvajā izdevumā un TAPIS	2021.gada decembris

7. Aktualizēt darba uzdevuma izstrādes termiņus pēc 1.redakcijas izstrādes.

Jautājumi, kas norāda, ka teritorijas attīstības plānošanas dokumenti ir izstrādāti, ievērojot integrēto pieeju

1.Pašreizējās situācijas analīze

Lai saprastu, vai pašreizējās situācijas analīzes sadaļa ir izstrādāta ievērojot telpisko dimensiju, nepieciešams atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- kādas ir teritoriālās attīstības tendences pašvaldības ietvaros (vai pastāv attīstības atšķirības starp teritoriālajām vienībām, vai pastāv degradētās teritorijas u.tml.)?
- kādas ir līdzšinējās mijiedarbības un sadarbības formas ar apkārtējām pašvaldībām?
- kāda ir bijusi pašvaldības līdzšinējā loma/ ieguldījums reģiona un valsts izaugsmē?

Lai saprastu, vai pašreizējās situācijas analīze ir izstrādāta ievērojot tematisko dimensiju, nepieciešams atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- kādas ir līdzšinējās kopsakarības starp dažādu jomu/ darbības veidu attīstības tendencēm pašvaldībā?

Lai saprastu, vai pašreizējās situācijas analīze ir izstrādāta ievērojot laika dimensiju, nepieciešams atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- kādi ir iepriekš īstenotie attīstības projekti?

2.Attīstības programma

Lai saprastu, vai attīstības programma ir izstrādāta ievērojot telpisko dimensiju, nepieciešams atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- ar kādiem projektiem/ aktivitātēm tiks attīstīta/ nostiprināta pašvaldības loma reģiona/ valsts izaugsmē?
- kādi sadarbības projekti/ aktivitātes tiks īstenotas ar apkārtējām pašvaldībām?
- kādi projekti/ aktivitātes tiks īstenoti, lai līdzsvarotu atsevišķu pašvaldības daļu attīstības līmeni?

Lai saprastu, vai attīstības programma ir izstrādāta ievērojot tematisko dimensiju, nepieciešams atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- kādu projektu ietvaros ir iespējams risināt vairāku nozaru problēmas – kompleksi projekti?
- kāda ir piedāvāto projektu savstarpējā papildinātība?

Lai saprastu, vai attīstības programma ir izstrādāta ievērojot laika dimensiju, nepieciešams atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- kā tiks nodrošināta iepriekš īstenoto projektu pēctecība?
- kāda ir no jauna piedāvāta projektu īstenošanas secība?

**Paziņojums par novada attīstības programmas 2021.-2027.gadam un vides pārskata
1.redakcijas nodošanu publiskai apspriešanai**

Atbilstoši novada domes 2021.gada 25.aprīļa lēmumam Nr.1. §14 tiek organizēta novada attīstības programmas 2021.-2027.gadam un vides pārskata 1.redakcijas publiskā apspriešana.

1. Attīstības programma ir vidēja termiņa plānošanas dokuments, kas noteiks novada prioritātes un rīcības virzienus turpmākajiem 7 gadiem, tāpēc aicinām novada uzņēmējus, izglītības, veselības, sociālās aprūpes, transporta, vides aizsardzības un novada nevalstisko organizāciju pārstāvjus, kā arī citus interesentus iesaistīties attīstības programmas publiskajā apspriešanā, lai vienotos par turpmākās attīstības galvenajiem virzieniem un veicamajām aktivitātēm Jūsu pārstāvošajās jomās.

2. Ar novada attīstības programmas 2021.-2027.gadam un vides pārskata 1.redakcijas materiāliem laika posmā no š.g. 2.maija līdz š.g. 2.jūnijam var iepazīties:

- novada domē, Lielā ielā 1, 2.stāvā, 214.kabinetā darba dienās no 8.00-12.00 un 13.00-17.00;
- novada pašvaldības tīmekļa vietnē www.novads.lv

3. Rakstiskus komentārus un priekšlikumus par novada attīstības programmas 1.redakciju iespējams iesniegt līdz 2021.gada 2.jūnijam:

- klātienē - novada pašvaldībā, Lielā ielā 1, 214.kabinetā,
- sūtot pa pastu uz adresi: novada pašvaldība, Lielā iela 1, novads, LV-1111,
- elektroniski - uz e-pasta adresi: planotaji@novads.lv.

4. Novada attīstības programmas 1.redakcijas sabiedriskās apspriedes sanāksme notiks 2021.gada 25.maijā, plkst.12:30 novada domē, Lielā ielā 1, 1.stāva konferenču zālē.

Kontaktpersona:

Vārds uzvārds
novada domes
Attīstības nodaļas vadītājs
tālr.: 61111111
e-pasts: planotaji@novads.lv

Paziņojums

_____ (institūcijas nosaukums)
uzsāk attīstības plānošanu

(politikas joma un nozare vai teritorija)

Attīstības plānošanas dokuments tiek izstrādāts laika periodā no _____
(dd/mm/gggg)

līdz _____.
(dd/mm/gggg)

Attīstības plānošanas mērķis ir

Attīstības plānošanas dokumenta plānotais termiņš ir _____

Sabiedrības iespējas līdzdarboties (ja iespējams, norādot konkrētus līdzdalības veidus, datumus, laiku un vietu).

Lūdzam pieteikties līdzdalībai līdz _____
(dd/mm/gggg)

(pieteikšanās veids un adrese)

norādot kontaktinformāciju (vārdu, uzvārdu, adresi, tālruni un e-pastu) un vēlamo līdzdalības veidu.

Precizēta informācija par sabiedrības līdzdalības iespējām tiks ievietota institūcijas mājas lapā, nosūtīta uz sabiedrības pārstāvja norādīto e-pastu un

(papildus informācijas izplatīšanas veids, ja attiecināms)

Cita informācija (ja attiecināms) _____

Par sabiedrības līdzdalību atbildīgā amatpersona

(vārds, uzvārds, amats, tālrunis, e-pasts)